МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра облікових технологій та бізнес-аналітики

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему «**Обліково-аналітичне забезпечення управління банківськими кредитами**»

здобувача вищої освіти **ІІ** курсу, групи **ОМУ-22-6**,
спеціальності 071 «**Облік і оподаткування**»,
освітня програма «**Управлінський облік та бізнес-аналітика**»

підпис **Салюк Софії Олександрівни**

Науковий керівник: *підпис* **Остапенко Яна Олександрівна**
кандидат економічних наук, доцент

Керівник освітньо-професійної програми: *підпис* **Мискін Юрій Ігорович**
доктор економічних наук, доцент

Допущено до захисту за рішенням кафедри облікових технологій та бізнес-аналітики, протокол від «19» січня 2024 р. № 8

підпис **Паянок Тетяна Миколаївна**
кандидат економічних наук, доцент

Ірпінь – 2024

Реєстрація № 10 (номер) 15.01.2024 (дата) Кравчук А.О. (підпис фахівця кафедри)

Результат перевірки до захисту (до захисту, на доопрацювання) 15.01.2024 (дата) І.О.Остапенко (ініціали, прізвище наукового керівника)

Результат захисту 5(91) А (оцінка) 02.02.2024р (дата захисту)

Голова комісії (підпис) — В.Ф. Совун (ініціали, прізвище)

Члени комісії (підпис) Ю.І. Янскін (ініціали, прізвище)

(підпис) В.М. Краєвський (ініціали, прізвище)

(підпис) Ж.М. Баєнок (ініціали, прізвище)

вчук А.О.
ахівця кафедри

Осьоконко
ізвище наукового
ерівника

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: керівника, голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст випускної роботи (якість теоретичного матеріалу, його зв'язок з практичним, вміння представляти матеріал в логічній послідовності, наявність висновків та пропозицій)	від 0 до 30	27		
2. Дотримання вимог щодо оформлення	від 0 до 10	8		
3. Вчасне виконання роботи на всіх етапах у встановлені кафедрою терміни	від 0 до 5	5		
4. Рецензент	від 0 до 5	5		
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 50**	45		
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	25		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	6		
РАЗОМ БАЛІВ	**від 0 до 50**	46		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	**від 0 до 100**	91		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
91	A	5	02.02.2024	В.К. Совчук Ю.І. Лисюк В.М. Красовський Ж.М. Баленок Я.О. Осьоконко

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут **обліку, аналізу та аудиту**
Кафедра **облікових технологій та бізнес-аналітики**
Спеціальність: **071 «Облік і оподаткування»**
Освітня програма: «**Управлінський облік та бізнес-аналітика**»

Затверджую
Завідувач кафедри облікових технологій та бізнес-аналітики
_____ **Т.М. Паянок**
«01» жовтня 2022 р.

ЗАВДАННЯ

на випускну кваліфікаційну роботу здобувачу вищої освіти
Салюк Софії Олександрівни

1. Тема випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи: «Обліково-аналітичне забезпечення управління банківськими кредитами», затверджена наказом ректора від 30.11.2022 № 1254.

2. Строк здачі закінченої роботи: 15 січня 2024 р.

3. Цільова установка (мета роботи): метою роботи є обґрунтування теоретичних положень та удосконаленні заходів щодо обліково-аналітичного забезпечення управління банківськими кредитами.

Об’єкт дослідження: виступають економічні відносини, що виникають у процесі управління банківськими кредитами суб'єктів господарювання.

Предмет дослідження: є комплекс теоретичних, організаційних та методологічних засад обліково-аналітичного забезпечення управління банківськими кредитами підприємства.

4. Вихідні дані до роботи: даного дослідження є підручники, посібники, статті науковців, монографії, дані фінансової звітності ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 рр..

5. Перелік графічного матеріалу: 18 таблиць, 18 рисунків (графіків, схем).

6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за розділами):

– економічна сутність кредитів банку та їх класифікація;
– Нормативне забезпечення облікового відображення банківських кредитів;

– Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Сандора» основними показниками
– Організація і методика обліку банківських кредитів на ТОВ «Санд
– Особливості обліку банківських кредитів в умовах застосува інформаційних систем і технологій
– Оптимізаційний аналіз кредитних операцій ТОВ «Сандора»
– Шляхи та напрями запровадження ефективного управл банківськими кредитами.

7. Календарний план виконання роботи:

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	*фактичн*
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел та складання плану роботи	16.09.2022-30.11.2022	01.10.20
2	Підготовка розділу роботи та подання його керівнику		
2.1	перший розділ	02.11.2022-23.05.2023	19.05.20
2.2	другий розділ	24.05.2023-24.10.2023	21.09.20
2.3	третій розділ	27.10.2023-11.12.2022	05.11.20
3	Перевірка роботи на наявність академічного плагіату	18.12.2023-29.12.2023	26.12.20
4	Попередній захист роботи	29.12.2023	19.01.20
5	Отримання відгуку керівника роботи	29.12.2023	29.12.20
6	Отримання зовнішньої рецензії	22.01.2024-26.01.2024	26.01.20
7	Допуск до захисту завідувача кафедри	29.12.2023	19.01.20
8	Захист дипломної роботи	01.02.2024-02.02.2023	01-05.02.2

8. Дата видачі завдання: «01» жовтня 2023 р.

9. Керівник випускної кваліфікаційної роботи _____ Я.О. Остапен
(підпис) *ініціали, прізвище*

10. Керівник освітньої програми _____ Ю.І. Мискін
(підпис) *ініціали, прізвище*

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ С.О. Салю
(підпис) *ініціали, прізвищ*

АНОТАЦІЯ

«Обліково-аналітичне забезпечення управління банківськими кредитами»

Мета роботи є обґрунтування теоретичних положень та удосконаленні заходів щодо обліково-аналітичного забезпечення управління банківськими кредитами..

Завданнями роботи Сформульована мета дослідження дала змогу окреслити наступні завдання:

– дослідити сутність кредитів банку та їх класифікацію;

– охарактеризувати нормативне забезпечення облікового відображення банківських кредитів;

– провести аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «САНДОРА»;

– ознайомитися з організацією і методикою обліку кредитних операцій на ТОВ «Сандора»;

- розкрити особливості обліку банківськими кредитами в умовах застосування інформаційних систем і технологій;

- здійснити оптимізаційний аналіз кредитних операцій ТОВ «Сандора»;

– обґрунтувати шляхи та напрями запровадження ефективного управління банківськими кредитами.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, організаційних та методологічних засад обліково-аналітичного забезпечення управління банківськими кредитами підприємства.

Об'єктом дослідження виступають економічні відносини, що виникають у процесі управління банківськими кредитами суб'єктів господарювання.

Базою дослідження даного дослідження є підручники, посібники, статті науковців, монографії, дані фінансової звітності ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 рр. Практичне значення одержаних результатів. Розроблені рекомендації щодо вдосконалення системи управління банківськими кредитами можуть бути використані як основні рекомендації в діяльності ТОВ «САНДОРА».

Дипломна робота містить 76 сторінку, 18 таблиць, 18 рисунків, список використаних джерел з 42 найменувань.

Ключові слова: економічна сутність кредитів, нормативне забезпечення, оптимізаційний аналіз кредитних операцій, обліково-аналітичне забезпечення, облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності.

Рік виконання дипломної роботи: 2023 р.

Рік захисту роботи: 2024 р.

SUMMARY

" Accounting and analytical support for bank credit management "

The purpose of the work is a substantiation of theoretical provisions improvement of measures regarding accounting and analytical support of bank c management.

The objectives of the work the stated goal of the research made it possib outline the following tasks:

- investigate the essence of bank loans and their classification;
- to characterize the regulatory support for the accounting display of loans;
- analyze the financial and economic activity of SANDORA LLC;
- familiarize yourself with the organization and method of accountin credit transactions at "Sandora" LLC;
- to reveal the peculiarities of accounting with bank loans in the conditio application of information systems and technologies;
- perform an optimization analysis of credit operations of "Sandora" LLC
- justify the ways and directions of introducing effective management of loans.

The subject of research is a complex of theoretical, organizational methodological foundations of accounting and analytical support for the manage of bank loans of the enterprise.

The object of the research is the economic relations that arise in the pr of managing bank loans of business entities appear.

The basis of the research is research are textbooks, manuals, articl scientists, monographs, data from the financial statements of LLC "Pyryaty syrzavod" for 2020-2022. The practical significance of the results obtained developed recommendations for improving the bank credit management system c used as the main recommendations in the activity of SANDORA LLC.

The thesis contains 76 pages, 18 tables, 18 figures, a list of used sources 42 items.

Key words: economic essence of loans, regulatory support, optimiz analysis of credit operations, accounting and analytical support, accountin analysis of foreign economic activity.

Year of completion of the work: 2023

Year of protection of work: 2024

ДИПЛОМНА РОБОТА
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ КРЕДИТАМИ
САЛЮК СОФІЇ ОЛЕКСАНДРІВНИ
ГРУПА ОМУ-22-6

ЗМІСТ

	стор
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ КРЕДИТАМИ	8
1.1. Економічна сутність кредитів банку та їх класифікація	8
1.2. Нормативне забезпечення облікового відображення банківських кредитів	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ БАНКІВСЬКИМИ КРЕДИТАМИ НА ТОВ «САНДОРА»	20
2.1. Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Сандора» за основними показниками	20
2.2. Організація і методика обліку банківських кредитів на ТОВ «Сандора»	31
2.3. Особливості обліку банківських кредитів в умовах застосування інформаційних систем і технологій	42
РОЗДІЛ 3. АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ КРЕДИТАМИ ТОВ «САНДОРА»	47
3.1. Оптимізаційний аналіз кредитних операцій ТОВ «Сандора»	47
3.2. Шляхи та напрями запровадження ефективного управління банківськими кредитами	52
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	72
ДОДАТКИ	77

ВСТУП

Актуальність теми. Однією з найважливіших категорій ринкової економіки, що відображає реальні зв'язки і відносини економічного життя суспільства є кредит. Кредит завжди був і залишається важливим важелем у стимулюванні розвитку виробництва і являє собою економічні відносини з приводу зворотного руху позиченої вартості. Кредит забезпечує трансформацію грошового капіталу в позичковий і виражає стосунки між кредитором і позичальником. За його допомогою вільні кошти підприємств, приватного сектора і держави акумулюються, перетворюючись у позичковий капітал, котрий передається за плату в тимчасове користування.

Адже, для здійснення будь-якої виробничої діяльності кожне підприємство або організація повинна мати необхідний обсяг оборотного капіталу. У формі оборотного капіталу, мабуть, найважливішим місцем є кошти, які дійсно потрібні для виконання всієї діяльності.

Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління банківськими кредитами досліджували також такі учені-економісти, як: Г.С. Панов, Я.І. Чайковский, О.В. Зіміна, Ф.Ф. Бутинець, М.І. Савлук, А.М. Герасимович та ін. Також дані проблеми розглядалися й в роботах зарубіжних учених, таких як: Б. Бухвальд, Ханс-Ульріх Деріг, Ю. Зайтц, Ф. Котлер, М. Портер, П. Роуз, Дж. Еванс та ін.

Особливої уваги застосовує питання управління банківськими кредитами. Так, будучи найдешевшим джерелом фінансування кредиторська заборгованість виступає цінним фінансовим ресурсом, яким володіє підприємство. Водночас занадто значні розміри та прострочені терміни погашення кредиторської заборгованості можуть мати для підприємства фінансові негативні наслідки. Незважаючи на те, що дослідженню банківським кредитам останнім часом приділяється все більше уваги, ця проблема, як і раніше залишається складною та недостатньо вивченою.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є обґрунтування

теоретичних положень та удосконаленні заходів щодо обліково-аналітичного забезпечення управління банківськими кредитами.

Сформульована мета дослідження дала змогу окреслити наступні завдання:

− дослідити сутність кредитів банку та їх класифікацію;

− охарактеризувати нормативне забезпечення облікового відображення банківських кредитів;

− провести аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «САНДОРА»;

− ознайомитися з організацією і методикою обліку кредитних операцій на ТОВ «Сандора»;

- розкрити особливості обліку банківськими кредитами в умовах застосування інформаційних систем і технологій;

- здійснити оптимізаційний аналіз кредитних операцій ТОВ «Сандора»;

− обґрунтувати шляхи та напрями запровадження ефективного управління банківськими кредитами.

Об'єктом дослідження виступають економічні відносини, що виникають у процесі управління банківськими кредитами суб'єктів господарювання.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних, організаційних та методологічних засад обліково-аналітичного забезпечення управління банківськими кредитами підприємства.

Методи дослідження. Методичною базою дослідження є діалектичний метод пізнання, що передбачає вивчення економічних відносин та явищ у процесі господарювання, загальнонаукові прийоми економічного аналізу, методи системного, порівняльного та факторного аналізу, методи теорії статистики та економіко-математичного аналізу.

Інформаційною базою даного дослідження є підручники, посібники, статті науковців, монографії, дані фінансової звітності ТОВ «Пирятинський сирзавод» за 2020-2022 рр. Практичне значення одержаних результатів.

Розроблені рекомендації щодо вдосконалення системи управління банківськими кредитами можуть бути використані як основні рекомендації в діяльності ТОВ «САНДОРА».

РОЗДІЛ 1.
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ КРЕДИТАМИ

1.1. Економічна сутність кредитів банку та їх класифікація

Кредит і кредитні відносини відіграють важливу роль у житті сучасної людини. На перший погляд може здатися, що такі поняття специфічні й характерні лише для окремої сфери людської діяльності, а саме економіки, проте широке коло проблем свідчить, що кредит пронизує все суспільство і формує його соціально-економічні відносини.

Перш ніж визначити роль банківського кредиту в економіці, необхідно з'ясувати його економічну і термінологічну сутність.

Категорійне значення цього поняття обумовлюється факторами як суспільно-правовими, так і мовно-термінологічними. По-перше, банківський кредит і кредитування мають особливе значення для нормального економічного розвитку держави як самостійного і суверенного суб'єкта міжнародного права.

Поняття «кредит» є засобом вираження об'єкта правового регулювання, який визначає юридичний зміст конкретних правових норм. По-друге, поняття кредиту здійснює системоутворюючий вплив на банківське право, що полягає в утворенні на підставі цієї категорії низки інших правових понять, які широко застосовуються в нормативно-правовому регулюванні кредитнобанківської сфери. Ці похідні або суміжні поняття, матеріалізовані на мовному рівні в термінологічні одиниці (терміни – слова і термінологічні словосполучення), реалізують між собою різні типи системних зв'язків (включення, перехрещення, тотожності).

У сучасній науці багато уваги приділяється дослідженню проблеми сутності кредиту. Загалом вітчизняні й зарубіжні економісти не мають щодо розуміння сутності «кредиту» єдиної позиції. В наукових роботах досить часто бачимо спроби окремих авторів наводити визначення кредиту через

різні види економічних відносин.

О. В. Васюренко вважає, що «кредит – це сукупність відповідних економічних відносин між кредитором та позичальником з приводу зворотного руху вартості» [1].

Б. С. Івасів під кредитом розуміє «…економічні відносини між суб'єктами ринку з приводу перерозподілу вартості на засадах поверненості, строковості і платності» [1].

Підхід з приводу розуміння сутності кредиту як форми суспільних відносин подає Р.І. Тиркало «… певний вид суспільних відносин, пов'язаних з рухом вартості на засадах повернення» [1].

Інші визначення категорії кредиту наводяться у вітчизняних та зарубіжних літературних джерелах. О. Дзублюк подає таке визначення кредиту: «… термін, що широко вживається щодо операцій станів, пов'язаних з позичанням грошей, як правило, на короткий термін» [1]; зарубіжні економісти з цього приводу зазначають, що кредит – це «…надання товарів, послуг або коштів в обмін на обіцянку сплати в майбутньому» [1]; «…позика в грошовій або товарній формі, що надається кредитором позичальнику на умовах поверненості, частіше всього з виплатою позичальником процента за користування позикою». А.В. Чупіс визначав кредит як «необхідну форму розпорядження державою суспільними фондами з метою розвитку соціалістичної економіки, що виражається в плановому, поверненому перерозподілі грошових коштів, обумовленому постійно відновлюваним кругообігом коштів господарства» [1].

Основні ознаки кредитних відносин наведно в додатку Б.

Отож форми кредиту – це зовнішній прояв кредитних відносин, що визначаються об'єктом, тобто матеріальною основою тих позичених цінностей, які передаються від кредитора до позичальника. За таких позицій варто виокремлювати лише дві основні форми кредиту: товарну і грошову (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Форми кредиту та їх економічна сутність

джерело: [1]

Взаємозв'язок форм і видів кредитів зображено на рис. 1.2.

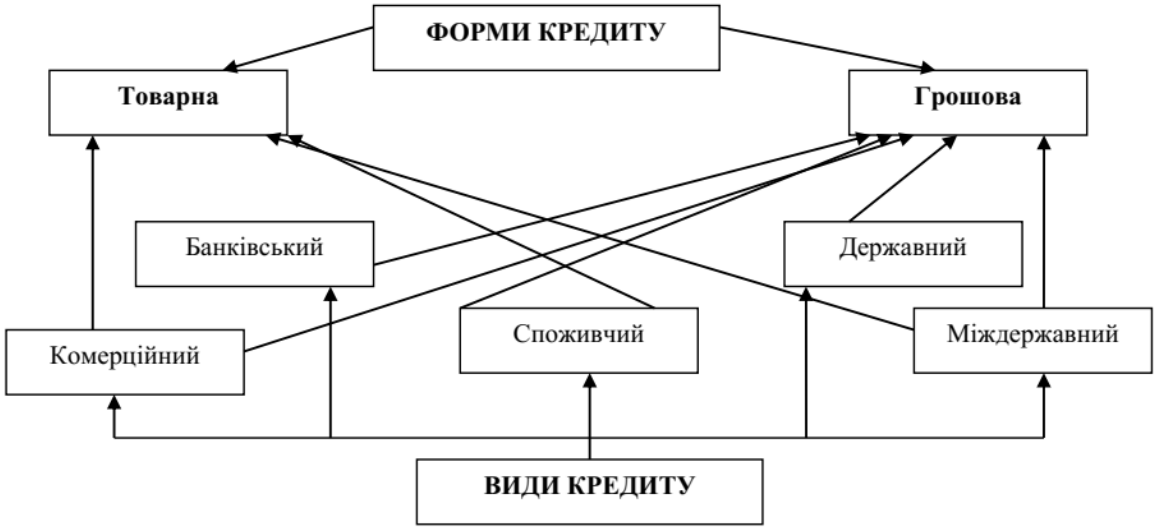

Рис. 1.2. Форми і види кредитів та їх взаємозв'язок

джерело: [1]

У науковій літературі, окрім вищевказаних форм кредиту, виокремлюють змішану форму кредиту. Змішана форма кредиту передбачає, що кредит може бути наданий у товарній формі, а повертається в грошовій. Крім того, застосовується змішана форма під час придбання нового обладнання, можливе використання лізингового (товарного) кредиту й одночасно грошового, наприклад, для налаштування й установки. Змішана форма кредиту часто використовується в економіці країн, що розвиваються, які розраховуються за грошові позики періодичними поставками своїх

товарів (переважно у вигляді сировинних ресурсів і сільськогосподарської продукції).

Об’єктом кредиту є певна вартість у грошовій чи матеріальній формі, що передається від кредитора до позичальника. Її характерною рисою є збереження позичальником, що передбачає повернення ним кредиторові еквівалентної вартості, тобто передачу ним кредитору рівноцінного еквіваленту отриманих у позичку ресурсів. Історично першим об’єктом кредиту була вартість у матеріально-речовій формі, такій як зерно, худоба, знаряддя праці. А з появою грошей усе частіше як об’єкт кредиту почали використовувати саме грошові кошти. Таким чином, кредит як економічна категорія виражає уречевлені відносини між учасниками суспільного відтворення, а речовим виразом цих відносин є об’єкт передачі від одного економічного агента до іншого у тимчасове користування.

Існує кілька видів кредиту:

Види кредиту можна класифікувати за різними критеріями.

Залежно від суб’єктів кредитних відносин заведено виділяти банківський кредит, державний кредит, міжгосподарський (комерційний) кредит, міжнародний, особистий (приватний) кредит. У банківському кредиті суб’єктами кредитних відносин (одним чи обома) є банк, у державному кредиті – держава, що виступає переважно позичальником. У міжгосподарському (комерційному) кредиті обома суб’єктами є господарюючі структури. (інколи комерційним називають частину банківського кредиту, у якій банк надає позички комерційним структурам), у міжнародному кредиті – резиденти різних країн. В особистому (приватному) кредиті одним із суб’єктів є фізична особа.

За такого критерію класифікації одна й та сама позичка може бути віднесена до кількох видів кредиту. Наприклад, банківська позичка сімейному господарству може належати до банківського кредиту і до особистого (приватного) (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Види кредиту

джерело: [1]

Залежно від сфери економіки, у яку спрямується позичена вартість, можна виділити:

виробничий кредит, що використовується на формування основного й оборотного капіталу у сфері виробництва та торгівлі, тобто на виробничі цілі;

споживчий кредит, що спрямовується на задоволення особистих потреб людей, тобто обслуговує сферу особистого споживання.

За терміном, на який кредитор передає вільну вартість у користування позичальнику, виділяються короткострокові (до одного року), середньострокові (до п’яти років) та довгострокові (понад п’ять років)

кредити. Як зазначалося вище, в основі такого поділу кредиту на види лежить тривалість кругообороту капіталу, у формуванні якого бере участь позичена вартість.

За галузевою спрямованістю кредиту виділяються такі його види:

кредити в промисловість;

кредити в сільське господарство;

кредити в торгівлю;

кредити в будівництво, особливо в житлове будівництво;

кредити в інші галузі.

Класифікація кредиту за галузевою спрямованістю має практичне значення. Воно проявляється в тому, що в кожній галузі є істотна специфіка кругообороту капіталу, яка обумовлює адекватну організацію самого кредитного процесу.

Залежно від цільового призначення кредиту можна виділяти такі його види:

кредит на формування виробничих запасів (сировини, матеріалів, паливно-мастильних матеріалів, тари тощо);

кредит у витрати виробництва (сезонні витрати у рослинництві та тваринництві в сільському господарстві; сезонні витрати на виготовлення торфу, на лісозаготівлі, на ремонтні роботи; на виготовлення продукції з тривалим циклом виробництва – житлових будинків, літаків, кораблів тощо);

кредит на створення запасів готової продукції (залишки на складах виробничих підприємств, запаси на складах торговельних організацій тощо);

кредити, пов’язані з виникненням тимчасових розривів у платежах, коли економічні суб’єкти повинні здійснювати платежі, а призначені для цього кошти не надійшли чи надійшло їх мало (виплата заробітної плати, розрахунки з постачальниками, з бюджетом тощо).

За організаційно-правовими ознаками та умовами надання позичок можна виділяти такі види кредиту:

забезпечений і незабезпечений;

прямий і опосередкований;

строковий і прострочений, пролонгований;

реальний, сумнівний, безнадійний;

платний, безплатний.

Найпоширенішим видом кредиту є банківський кредит. Банківський кредит — це економічні відносини між кредитором (комерційним банком) і позичальником з приводу надання коштів останньому на умовах платності, строковості, обов'язкового повернення та матеріального забезпечення.

Види банківського кредиту.

Терміновий кредит — це кредит, який надається повністю одразу після укладання кредитної угоди. Терміновим кредитом може бути бланковий, обліковий, ломбардний, іпотечний і консорціальний кредити.

Бланковий кредит — незабезпечений кредит, що надається надійним клієнтам на короткострокові потреби.

Овердрафт (контоко-рентний кредит) — короткостроковий кредит, що надається банком надійному підприємству понад залишок його коштів на поточному рахунку в межах заздалегідь обумовленої суми шляхом дебетування його рахунку.

Кредитна лінія — це згода банку надати кредит у майбутньому в розмірах, які не перевищують заздалегідь обумовленої суми без додаткових спеціальних переговорів. Відкривається фінансово-стійким підприємствам як правило для фінансування реальних інвестицій на строк до року.

Ломбардний кредит — надається під заклад високоліквідних активів.

Іпотечний кредит — надається під заставу основних фондів і нерухомості.

Консорціальний кредит — надається групою банків при значних обсягах кредитування.

Обліковий кредит — короткостроковий кредит, що надає банківська установа пред'явнику векселя шляхом його обліку (придбання) до настання терміну виконання зобов'язань по ньому. Банк надає пред'явнику векселя

його грошовий номінал за мінусом дисконту.

Крім безпосереднього банківського кредиту існують ще кредитно-гарантійні банківські послуги. Акцептний кредит — позика передбачає акцептування банком інкасованої позичальником трати при умові, що підприємтсво надає в розпорядження банку вексель до терміну його оплати. Авальний кредит — це позика коли банк бере на себе відповідальність по зобов'язанням підприємства у формі гарантії. Підприємство-отримувач платежу одержує від банка-аваліста умовне платіжне зобов'язання, при несплаті боржником суми по векселю, зробити це за нього.

До послуг кредитного характеру відноситься факторинг. Факторинг — це система фінансування, на умовах якої постачальник товарів переуступає короткострокові вимоги, рахунки-фактури по торговим опраціям комерційному банку. Факторингові операції включають: кредитування в формі попередньої оплати боргових вимог, ведення бухгалтерського обліку клієнта, облік реалізації, інкасацію заборгованості клієнта, страхування від кредитних ризиків.

Отже, кожний із видів кредиту характеризує певну грань його внутрішньої сутності, а в сукупності вони дають чітке уявлення про складну структуру кредиту і процес його руху в межах товарної і грошової форм.

1.2. Нормативне забезпечення облікового відображення банківських кредитів

Відносини банку з позичальником регулюються законодавством України, нормативно-правовими актами Національного банку України та угодами (договорами) між клієнтом та банком. Розглядаючи кредитні відносини з правової точки зору, зазначимо, що, відповідно Податкового кодексу України, кредит – це кошти та матеріальні цінності, які надаються резидентами або нерезидентами у користування юридичним та фізичним особам на визначений строк та під проценти. Кредити можуть видаватися у

формі грошей (фінансовий кредит), у вигляді товарів (товарний кредит) та як відстрочення сплати податків та зборів [9].

У ст. 1054 Цивільного кодексу України наголошується, що за кредитним договором банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати грошові кошти (кредит) позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти [7].

Заслуговує на увагу визначення кредиту, наведене в Законі України «Про банки та банківську діяльність»: банківський кредит – це будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошових коштів, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання позичальника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми [13].

Фінансовий словник [25] зазначає, що кредит – це форма передачі в тимчасове користування коштів у грошовій і грошово-натуральній формах на умовах строковості, повернення, платності та цільового характеру, що надається однією юридичною або фізичною особою – кредитором іншій особі – позичальнику. Відповідно до чинного законодавства банківський кредит – будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми.

У таблиці 1.1. здійснимо дослідження основного нормативно-правового забезпечення обліку та аналізу кредитних операцій підприємства

Таблиця 1.1

Нормативно-правове забезпечення обліку та аналізу кредитних операцій підприємства

Документ	Зміст документа	Сфера використання
1	2	3
Конституція України (основний закон). [5]	Проголошені правові засади суб'єктів підприємницької діяльності і громадян	Забезпечення діяльності підприємств
Кодекс України про адміністративні правопорушення [6]	Про адміністративні правопорушення є охорона власності, конституційного ладу України, прав і законних інтересів підприємств, установ та організацій	Забезпечення діяльності підприємств
Цивільний кодекс України [7]	Цивільним законодавством регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників	Захист особистих немайнових та майнових відносин
Господарський кодекс України [8]	Цей кодекс визначає основні засади господарювання в Україні і регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами	Регулювання господарсько ї діяльності
Податковий кодекс України [9]	Регулює особливості визначення бази оподаткування в разі постачання запасів	Визначення бази оподаткування
Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України [10]	Визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні	Організація бух. Обліку і складання фін. звітності
Про валюту і валютні операції: Закон України [11]	Визначає правові засади здійснення розрахунків міх підприємствами та організаціями в іноземній валюті	Забезпечення правових засад здійснення розрахунків
Про платіжні послуги: Закон України [12]	Визначає загальні засади функціонування платіжних систем і систем розрахунків в Україні, поняття та загальний порядок проведення переказу коштів у межах України, встановлює відповідальність суб'єктів переказу	Забезпечення функціонува ння платіжних систем і систем розрахунків в Україні
Про банки і банківську діяльність: Закон України [13]	Визначає структуру банківської системи, економічні, організаційні і правові засади створення, діяльності, реорганізації і ліквідації банків	Забезпечення організації діяльності банків та банківської системи в Україні
Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України [14]	Встановлює загальні правові засади у сфері надання фінансових послуг, здійснення регулятивних та наглядових функцій за діяльністю з надання фінансових послуг	Забезпечення державного регулювання ринку фінансових послуг

продовження таблиці 1.1

1	2	3
Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [15]	Визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів	Порядок складання фінансової звітності у бухгалтерському обліку
Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність» [16]	Визначає порядок складання консолідованої фінансової звітності та загальні вимоги до розкриття інформації щодо складання консолідованої фінансової звітності	Застосування консолідованої фінансової звітності у бухгалтерському обліку
Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [17]	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності	Облік дебіторської заборгованості
Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [18]	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов’язання та її розкриття у фінансовій звітності	Облік зобов’язань
. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» [19]	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інструменти та її розкриття у фінансовій звітності	Облік операцій з фінансовими інструментами
Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [20]	Визначається методологія обліку витрат, порядок розкриття інформації про них у фінансовій звітності	Визначення і склад витрат
Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» [21]	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про операції в іноземних валютах та відображення показників статей фінансової звітності господарських одиниць	Для здійснення операцій в іноземній валюті
Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати» [22]	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про фінансові витрати та її розкриття у фінансовій звітності	Для здійснення обліку фінансових витрат
План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій [23]	Встановлює систематизований перелік рахунків бухгалтерського обліку, що використовується для детальної та повної реєстрації всіх операцій з метою забезпечення потреб складання фінансової звітності	Реєстрація всіх господарськи х операцій
Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов’язань [24]	Визначає методологічні засади проведення інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків	Порядок проведення інвентаризації розрахунків

*узагальнено автором на основі [5-24]

Отже, поняття «банківський кредит» є більш вузьким, ніж поняття «кредитні операції». Відповідно до Закону «Про банки і банківську діяльність», банківський кредит – це будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надане в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми.

Висновки до розділу 1

Загалом вітчизняні й зарубіжні економісти не мають щодо розуміння сутності «кредиту» єдиної позиції. В наукових роботах досить часто бачимо спроби окремих авторів наводити визначення кредиту через різні види економічних відносин.

Форма кредиту – це зовнішній прояв кредитних відносин, що визначаються об'єктом, тобто матеріальною основою тих позичених цінностей, які передаються від кредитора до позичальника

Об'єктом кредиту є певна вартість у грошовій чи матеріальній формі, що передається від кредитора до позичальника. Її характерною рисою є збереження позичальником, що передбачає повернення ним кредиторові еквівалентної вартості, тобто передачу ним кредитору рівноцінного еквіваленту отриманих у позичку ресурсів.

Поняття «банківський кредит» є більш вузьким, ніж поняття «кредитні операції». Відповідно до Закону «Про банки і банківську діяльність», банківський кредит – це будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надане в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також зобов'язання на сплату процентів та інших зборів з такої суми.

РОЗДІЛ 2.
АНАЛІЗ СТАНУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ БАНКІВСЬКИМИ КРЕДИТАМИ НА ТОВ «САНДОРА»

2.1. Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Сандора» за основними показниками

Дослідження кваліфікаційної роботи було проведене на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Сандора» (далі – ТОВ «Сандора»).

ТОВ «Сандора» - це юридична особа, зареєстрована в 1998 році, яка є одним із лідируючих підприємств на українському ринку соків, нектарів та соковмісних продуктів протягом кількох останніх років. Основним видом діяльності ТОВ «Сандора» відповідно є виробництво фруктових та овочевих соків (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Види діяльності ТОВ «Сандора»

Види діяльності:	Код за КВЕД	Назва видів економічної діяльності та пояснення до них
Основний	10.32	Виробництво фруктових та овочевих соків
Інші	10.31	Перероблення та консервування картоплі
	10.39	Інші види перероблення та консервування фруктів і овочів
	10.72	Виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання
	10.86	Виробництво дитячого харчування та дієтичних харчових продуктів
	10.89	Виробництво інших харчових продуктів, н.в.і.у.
	11.07	Виробництво безалкогольних напоїв; виробництво мінеральних вод та інших вод, розлитих у пляшки
	46.39	Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами
	64.91	Фінансовий лізинг

джерело: [29]

Місія ТОВ «Сандора» – забезпечити споживачів безпечною, якісною,

але при цьому безпечною продукцією, аби забезпечити смакові вподобання клієнтів на ринку України та за її межами.

Мета підприємства – здійснення виробничої та комерційної діяльності для утримання лідируючих позицій на ринку з ціллю максимізації прибутковості.

Основні принципи діяльності ТОВ «Сандора:

1. Здорова та безпечна продукція понад усе. Тільки якісна сировина, досконалі технологічні процеси та правильна організація виробництва можуть забезпечити здоровий продукт.

2. Збереження екології. «Сандора» покращує свою технологічну діяльність з метою мінімізації впливу на навколишнє середовище. Одне із останніх оновлень компанії це система очищення стічних вод, яка є абсолютно екологічною та не шкодить довкіллю.

3. Кваліфікація співробітників. «Сандора» значну увагу приділяє підтримці співробітників, розвитку їх потенціалу та створенню максимально комфортних умов для праці.

Виробничі потужності компанії «Сандора» включають у себе [30]:

– промисловий комплекс № 1 з переробки та виробництва соків у селі Миколаївське в Миколаївській області. Він обладнаний лініями розливу виробництва Tetra Pak. В ньому знаходяться цех пюре та концентрованих соків із власним складом, що дозволяє підприємству зберігати протягом тривалого часу великий запас готової продукції для потреб виробництва. А також даний промисловий комплекс забезпечує переробку фруктів та овочів та розширюється на виробництво снеків.

– промисловий комплекс № 2 з виробництва продукції у селі Мішково-Погорілове Миколаївської області із площею 60 тис. кв. м. Він обладнаний лінією для виробництва газованих напоїв, а також власним автоматизованим купажним цехом. У 2013 році на ПК № 2 встановлена власна система очищення стічних вод, що здатна переробляти 4000 м³ промислових стоків на добу та повертати чисту воду у довкілля [30].

Організаційна структура компанії лінійно-функціонального типу, яка створена для швидкої та чіткої роботи між окремими підрозділами підприємства, кожен з яких має свої обов'язки, виконання яких забезпечує злагоджену безперервну роботу «Сандори».

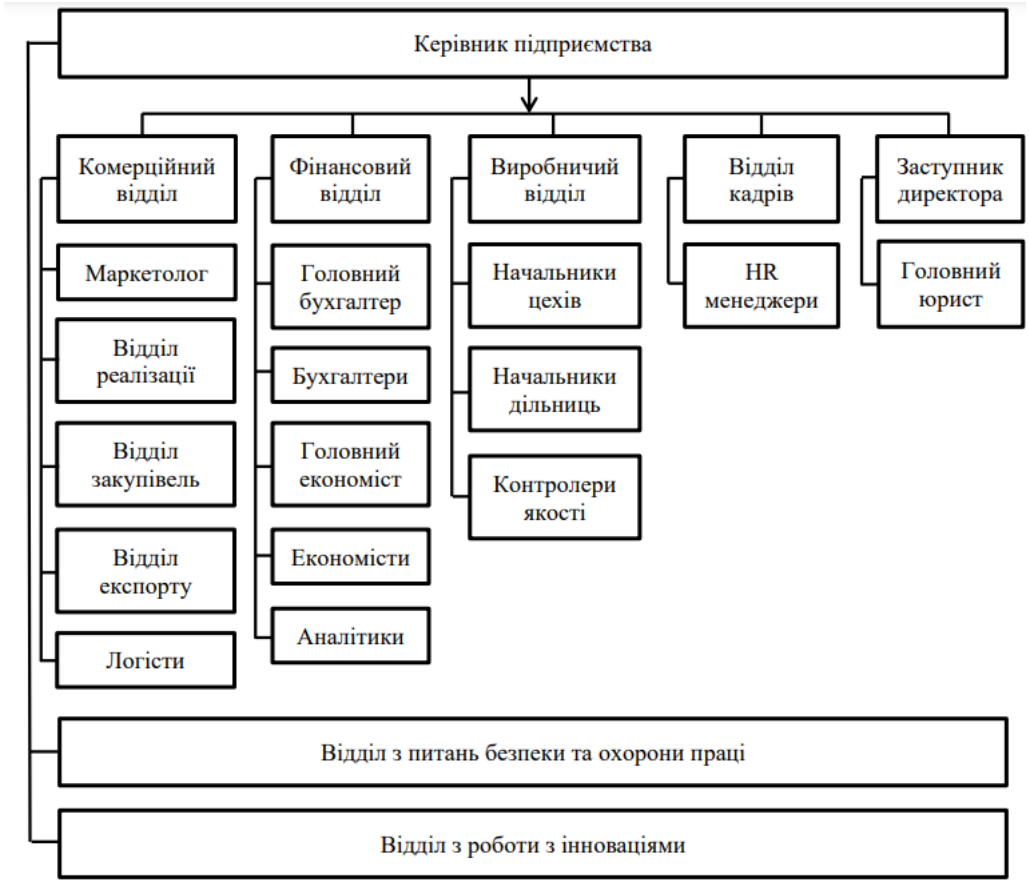

Рис. 2.1. Організаційна структура ТОВ «Сандора»

джерело: розроблено автором на основі даних підприємства

Проте організаційна структура ТОВ «Сандора» дуже динамічна, тому що в умовах постійних навколишніх та внутрішніх змін необхідно швидко реагувати та приймати рішення. Саме тому організаційна структура лінійно-функціонального типу, аби функціональні керівники безпосередньо впливали на працівників того чи іншого відділу, та забезпечували саме професійне управління в компанії. За рахунок цього компанія вже протягом кількох років зберігає лідерство на ринку України.

В продуктовий портфель ТОВ «Сандора» сьогодні входить 21 торгова марка [31], що свідчить наявність власного бренду та про велику

впізнаваність компанії на ринку (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Асортимент продукції ТОВ «Сандора»

Товарна група	Торгова марка	Асортимент
Соки та сокові напої	«Сандора» (17 асортиментних позицій)	• соки (9 смаків); • нектари (7 смаків) • морс (1 смак).
	«Сандора Ексклюзив» (6 асортиментних позицій)	• соки (5 смаків); • нектари (1 смак).
	«Сандора Мультиактив» (6 асортиментних позицій)	• нектари (6 смаків).
	«Сандора Мікс» (5 асортиментних позицій)	• соки (5 смаків).
	«Садочок» (18 асортиментних позицій)	• соки (9 смаків); • нектари (8 смаків); • морс (1 смак).
	«Миколаївський соковий завод» (7 асортиментних позицій)	• соки (4 смаки); • нектари (3 смаки).
	«Бонус» (5 асортиментних позицій)	• соковий напій (4 смаки);
Холодний чай	Lipton Ice Tea (4 асортиментні позиції)	• зелений холодний чай; • чорний холодний чай з лимоном; • чорний холодний чай з персиком; • чорний холодний чай з малиною.
Газовані безалкогольні напої	Pepsi; Pepsi Light; Pepsi Max; Pepsi +1; 7UP	
Енергетичний напій	Adrenaline Rush	• Adrenaline Rush.
Вина	«Святкова Колекція» (11 асортиментних одиниць)	• Кадарка; • Там'янка; • Совіньон; • Сапераві; • Напівсолодке біле та рожеве; • Лідія; • Каберне; • Мускатне біле та рожеве; • Ізабелла.
Вина	«Золота Ольвія» (6 асортиментних одиниць)	• Совіньон; • Аліготе; • Приморське біле; • Приморське рожеве • Ізабелла; • Ізабельне Гроно.
Снекові товари(чіпси)	Lay's Lay's MAX Lay's Strong	• салямі; • бекон; • цибуля; • крабові; • червона ікра; • сметана та зелень.

джерело: [31]

В структурі асортименту продукції ТОВ «Сандора» найбільшу частку займає реалізація соків (50,8%), на другому місці газові напої (20%), на третьому – чаї (10%). Найменшу частку виробництва наразі займають енергетичні напої, а саме це 2,3% (рис. 2.2).

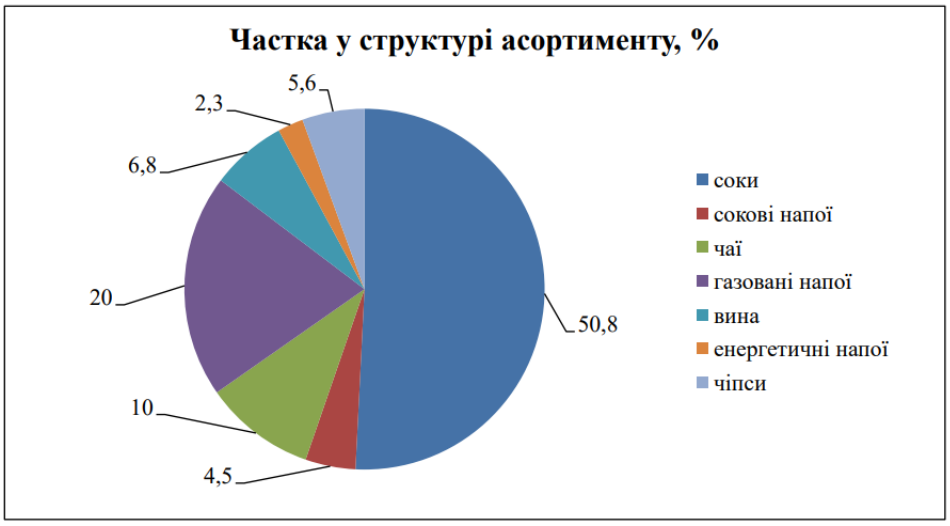

Рис. 2.2. Структура асортименту продукції ТОВ «Сандора»

джерело: [31]

В структурі асортименту продукції ТОВ «Сандора» серед соків найбільшу питому вагу складають торгові марки «Сандора» – 25%, «Садочок» – 25% та «Сандорик» – 11%. Найменшу питому вагу мають «Сандора Мікс» - 7% та «Бонус» - 7% (рис. 2.3).

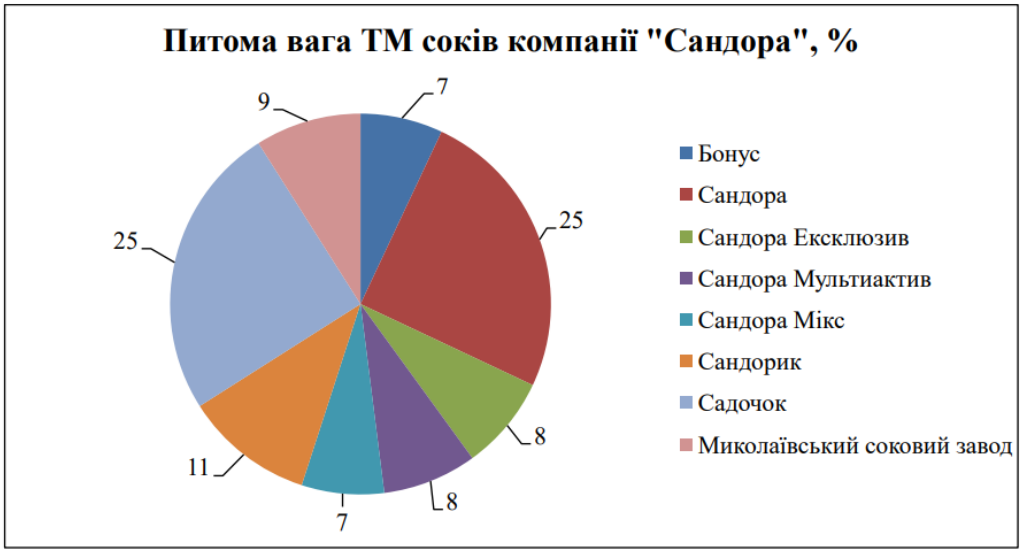

Рис. 2.3. Питома вага ТМ соків ТОВ «Сандора», %

джерело: [31]

ТОВ «Сандора» експортує 25% своєї продукції, що складає більше 48% всеукраїнського експорту соків [32]. Продукція компанії представлена в 24-х країнах світу: США, Німеччині, Швеції, Ізраїлі, Греції, Арабських Еміратах, Польщі, Канаді, а також в країнах ближнього зарубіжжя – Молдові, Литві, Латвії, Естонії, Азербайджані, Вірменії, Грузії, Казахстані, Киргизії та інших [32].

Сандора постійно оновлює, покращує та збільшує свій асортимент продукції, а також використовує прогресивні сучасні маркетингові підходи. Однією із найбільш успішних інновацій Сандори стала запроваджена в 2018 році лінійка соків з високим вмістом клітковини як відповідь на тренд здорового харчування. Інноваційна технологія полягає у особливому способі подрібнення м'якоті на частинки різного розміру та дозволяє зберегти в одній упаковці яблучного соку 950 мл таку ж кількість м'якоті, як чотири цілих яблука вагою 132 грами кожне [33]. Клітковина рослинної їжі сприяє правильному травленню та детоксикації організму, а також практично не містить калорій, що знайшло відгук у прихильників здорового способу життя, а також людей, націлених на зменшення споживання цукру [33].

Основним ринком реалізації продукції ТОВ «Сандора» є національний ринок, на нього припадає найбільша частка збуту (рис. 2.4). В 2020 році дохід від реалізації продукції склав 9 744 262 тис. грн, в 2021 році – 10 404 098 тис. грн., в 2022 році – 10 341 642 тис. грн.

Найменшу частку у структурі збуту ТОВ «Сандора» займають країни ЄС, через те, що там досить розвинений ринок соків та напоїв, присутня висока конкуренція, тому продавати в більших обсягах саме на ринок ЄС для компанії не рентабельно. У відсотковому співвідношенні в 2022 році ТОВ «Сандора» найбільший дохід від реалізації продукції отримала з національного ринку – 95,35%, з ринку пострадянських держав – 1,68%, з ринку країн ЄС – 0,31%, з інших ринків – 2,66%.

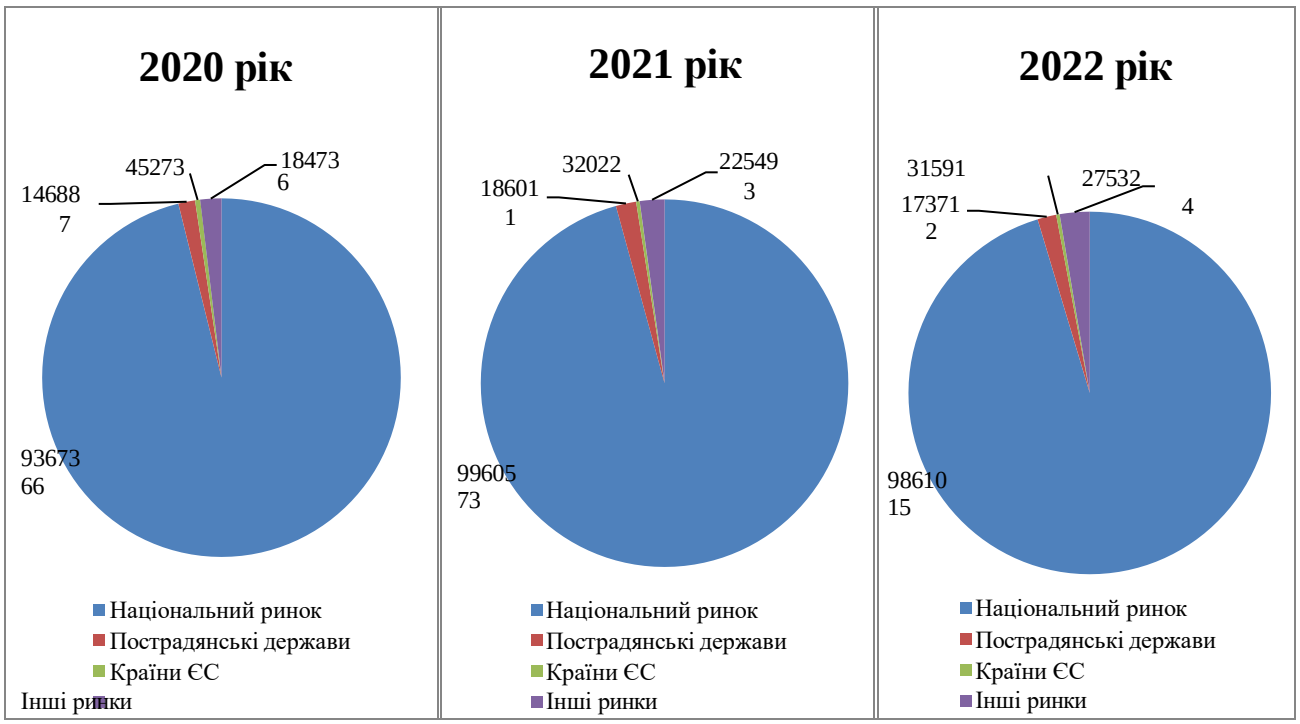

Рис. 2.4. Динаміка зміни доходу від реалізації продукції ТОВ «Сандора» протягом 2020-2022 рр., тис. грн.

джерело: складено автором

Наступним етапом дослідження кваліфікаційної роботи є аналіз фінансової діяльності «Сандора» за допомогою ринкового скорингу, який проводиться на основі збору та розгляду комплексу із десяти показників, які в свою чергу показують ринкову потужність підприємства та потенціал до лідерства (табл. 2.3). Даний аналіз враховує такі показники, як частка у секторі, ринку, субринку; місце компанії в секторі, на ринку, на субринку; абсолютний та відносний приріст виручки компанії за рік; абсолютний середньорічний темп приросту виручки за останні 3 роки; сукупний середньорічний темп зростання виручки за останні 3 роки.

Отже, аналізуючи дані показники, можна стверджувати, що протягом 2020 2022 рр. індекс Market Score мав тенденцію до зниження. Однією із основних причин є криза COVID-19 в Україні, починаючи з 2020 року, як наслідок велика кількість захворювань працівників, карантинні умови спричинили спад виробництва, реалізації продукції на ринку та прибутковості відповідно. Проте, незважаючи на це, місце компанії на ринку

та місце на субринку не змінювалось протягом останніх трьох років.

Таблиця 2.3

Ринковий скоринг ТОВ «Сандора» за 2020-2022 рр.

Фінансовий індикатор	2020	2021	2022
Індекс Market Score	A/3.7	A/3.6	A/3.3
Частка у секторі, %	0,51	0,56	0,57
Частка ринку, %	34,77	34,75	33,53
Частка на субринку, %	61,04	62,00	63,14
Місце компанії в секторі	20	19	15
Місце компанії на ринку	1	1	1
Місце компанії на субринку	1	1	1
Абсолютний приріст виручки за рік, млн. грн.	682,8	823,0	-62,5
Відносний приріст виручки за рік, %	7,7	8,6	-0,6
Абсолютний середньорічний приріст виручки за 3 роки, млн. грн.	1174,7	1114,6	481,1
Сукупний середньорічний темп зростання виручки за 3 роки, %	165	13,8	5,1

джерело: [29]

Позитивну тенденцію мають такі показники як частка у секторі (протягом 2020-2022 рр. збільшилась на 11,8%), частка на субринку (збільшилась на 3,4%), місце компанії в секторі (покращилось на 5 позицій). Негативну тенденцію мають такі показники як частка ринку (зменшилась на 3,6%), абсолютний та відносний приріст виручки за рік (зменшився на 109,2 та 107,8% відповідно), абсолютний середнорічний приріст виручки за 3 роки (зменшився на 59%) та сукупний середньорічний темп зростання виручки за 3 роки (зменшився на 96,9%).

Аналіз ринкового скорингу виявив, що «Сандора» має високу ринкову потужність та займає провідні позиції на ринку, що позитивно свідчить про фінансово-господарську діяльність компанії, та вказує на те, що «Сандора» задає тенденції ринку, адже на неї рівняються всі конкуренти, намагаючись «зсунути» її та зайняти перше місце. Основною перевагою компанії є зручне географічне положення, адже підприємство знаходиться на півдні України (в Миколаївській області), що славиться не тільки фруктовими садами, а ще й зручною транспортною розв’язкою, тому що має вихід до моря, що дає

можливість транспортувати свою продукцію не лише в межах України, а й за кордон.

Проаналізуємо основні показники, які висвітлюють фінансовий стан ТОВ «Сандора» на основі фінансової звітності підприємства за останні 3 роки (додаток А), розраховано темп росту (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Основні показники фінансово-господарської діяльності ТОВ «Сандора» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Показник	Роки			Темп росту, %	
	2020	2021	2022	2021/2020	2022/2021
Виручка від реалізації продукції	9744262	10404098	10341642	6,8	-0,6
Собівартість реалізованої продукції	(7196337)	(7239933)	(7126744)	0,6	-1,6
Валовий прибуток	2547925	3164165	3214898	24,2	1,6
Інші операційні доходи	7235	5800	7394	-19,8	27,5
Адміністративні витрати	(228785)	(251124)	(324900)	9,8	29,4
Витрати на збут	(1834833)	(2251161)	(2322310)	22,7	3,2
Інші операційні витрати	(10176)	(52043)	(14055)	411,4	-73,0
Чистий прибуток	111581	593229	(302480)	431,7	-151,0

джерело: розраховано автором на основі даних додатку А

Вищезазначені показники свідчать про те, що ТОВ «Сандора» постійно намагається покращити фінансову діяльність компанії, зробити її стійкішою та зменшити вплив різних чинників, які можуть викликати певні ризики для компанії в цілому. Щодо основних тенденцій, то можна свідчить що протягом трьох останніх років відбулись позитивні зміни, а саме збільшення виручки від реалізації продукції на 597,38 млн. грн. або на 6,1%, зменшення собівартості реалізованої продукції на 69,59 млн. грн. або на 1%, збільшення валового прибутку на 666,97 млн. грн. або на 26,2%, збільшення інших операційних доходів на 0,159 млн. грн. або на 2,2%. Що стосується основного фінансового показника – чистого прибутку, дані свідчать про те що, в 2021 році він збільшився на 431,7%, але в 2022 році компанія отримала збиток, в порівнянні з 2021 р. прибуток менший на 151%. Такі зміни в 2022 році порівняно із 2021 роком відбулись за рахунок збільшення

адміністративних витрат на 29,4%, витрат на збут на 3,2% та інших операційних витрат на 73,0%. Щоб стабілізувати фінансову діяльності ТОВ «Сандора» необхідно переглянути та проаналізувати статті витрат, намагатись скоротити витрати, або підвищити показники реалізації продукції.

Для візуалізації побудуємо графік, який наочно відобразить зміну виручки від реалізації продукції ТОВ «Сандора» та собівартість реалізованої продукції (рис. 2.5).

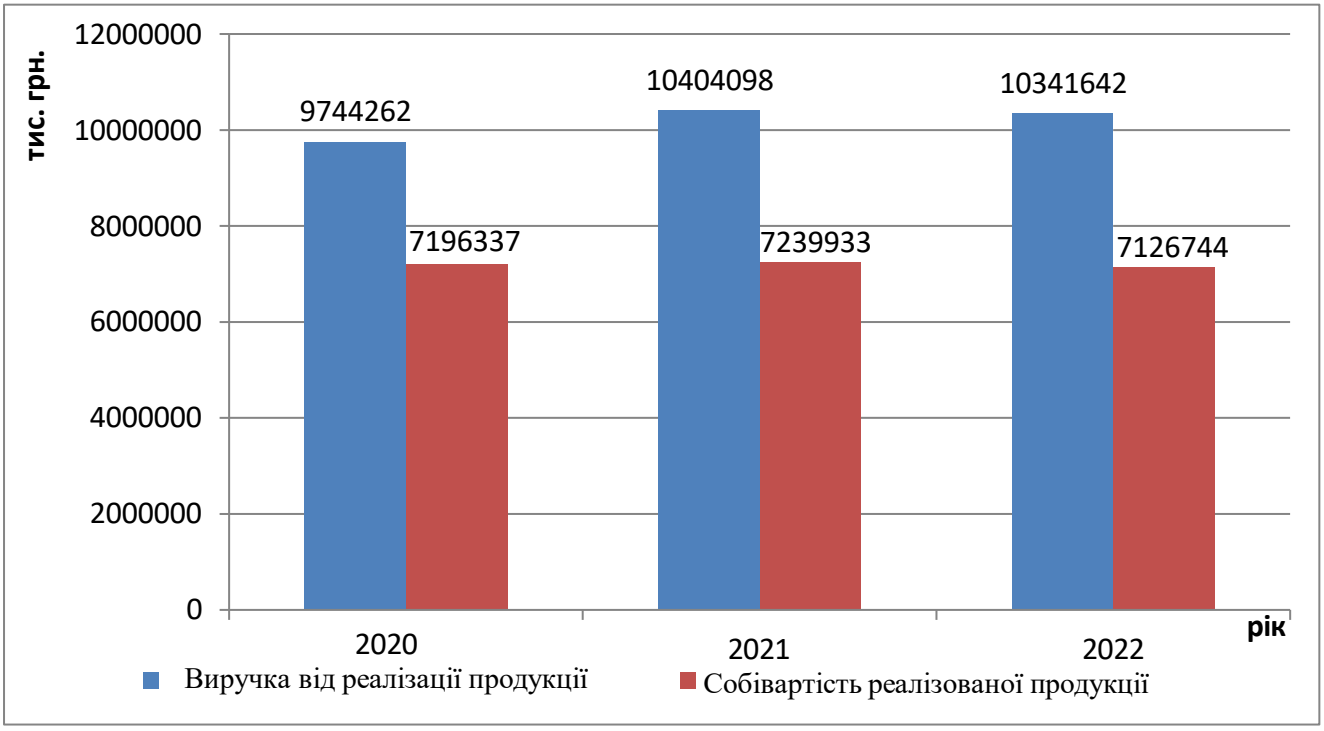

Рис. 2.5. Динаміка змін виручки від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції ТОВ «Сандора» за 2020-2022 рр.

джерело: складено автором на основі даних додатку А

Дані показники є взаємозалежними, адже чим більше обсяги виробництва, тим більший дохід від реалізації продукції і тим вища собівартість продукції. Аналіз останніх років свідчить про те, що чистий дохід від реалізації продукції ТОВ «Сандора» протягом 2020-2021 рр. збільшився на 6,8%, а протягом 2021- 2022 рр. зменшився на 0,6%, в той час як собівартість в 2020-2021 рр. збільшилась на 0,6%, а в 2021-2022 рр.

зменшилась на 1,6%.

Якщо аналізувати співвідношення виручки від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції, то в 2020 році собівартість склала 73,85% від виручки, в 2021 році – 69,59%, а у 2022 році – 68,91%. Тобто можна стверджувати, що це співвідношення має тенденцію до зниження, що позитивно впливає на прибутковість компанії.

За версією рейтингу Бізнес Цензор, ТОВ «Сандора» увійшла в 200 найбільших компаній за доходами в 2020 році, зайнявши 99 місце із виручкою 10,4 млрд. грн. та прибутком 593,23 млн. грн.

Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Сандора» виявив, що досліджуване підприємство є чутливим до певних змін внутрішнього та зовнішнього характеру, про що свідчать основні фінансові показники, які не мають чіткої позитивної тенденції, та деякі з них навіть схильні за річний період змінюватись більше ніж на 100%. Це пов’язано із впровадженням інноваційних технологій у діяльність компанії, які вимагають великих матеріальних насамперед та ресурсних витрат, при цьому мають великий термін окупності та вимагають певного періоду часу для відновлення фінансової стійкості до попередніх показників.

На мою думку, фінансова стійкість для інноваційно-активного підприємства – це досить образне поняття, тому що завжди тримати фінансові показники в стабільній ситуації при такій активній діяльності в розробках та запровадженнях інновацій не можливо. Тому головною ціллю для інноваційно- активних підприємств, в тому числі «Сандора», є якнайшвидше відновлення фінансового стану до попереднього, а після - його покращення.

2.2. Організація і методика обліку банківських кредитів на ТОВ «Сандора»

Відображення інформації про отримані кредити банків на рахунках бухгалтерського обліку залежить від того, до якого виду зобов'язань підприємства може бути віднесена заборгованість, що утворилася в результаті одержаного кредиту. Згідно з положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку зобов'язання підприємства поділяються на довгострокові та поточні.

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [15] під зобов’язання розуміють заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди;

Згідно з НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [18] зобов'язання визнається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу звітного періоду.

Бухгалтерський облік має забезпечувати правильність і своєчасність складання та подання банку належної документації, що необхідна для отримання кредитів, контроль за цільовим використанням та своєчасним погашенням кредитів, інформацію про ефективність залучення кредитних коштів, що необхідна для прийняття правильнихуправлінських рішень.

Основні завдання організації бухгалтерського обліку зобов’язань перед банком зображено на рис. 2.6.

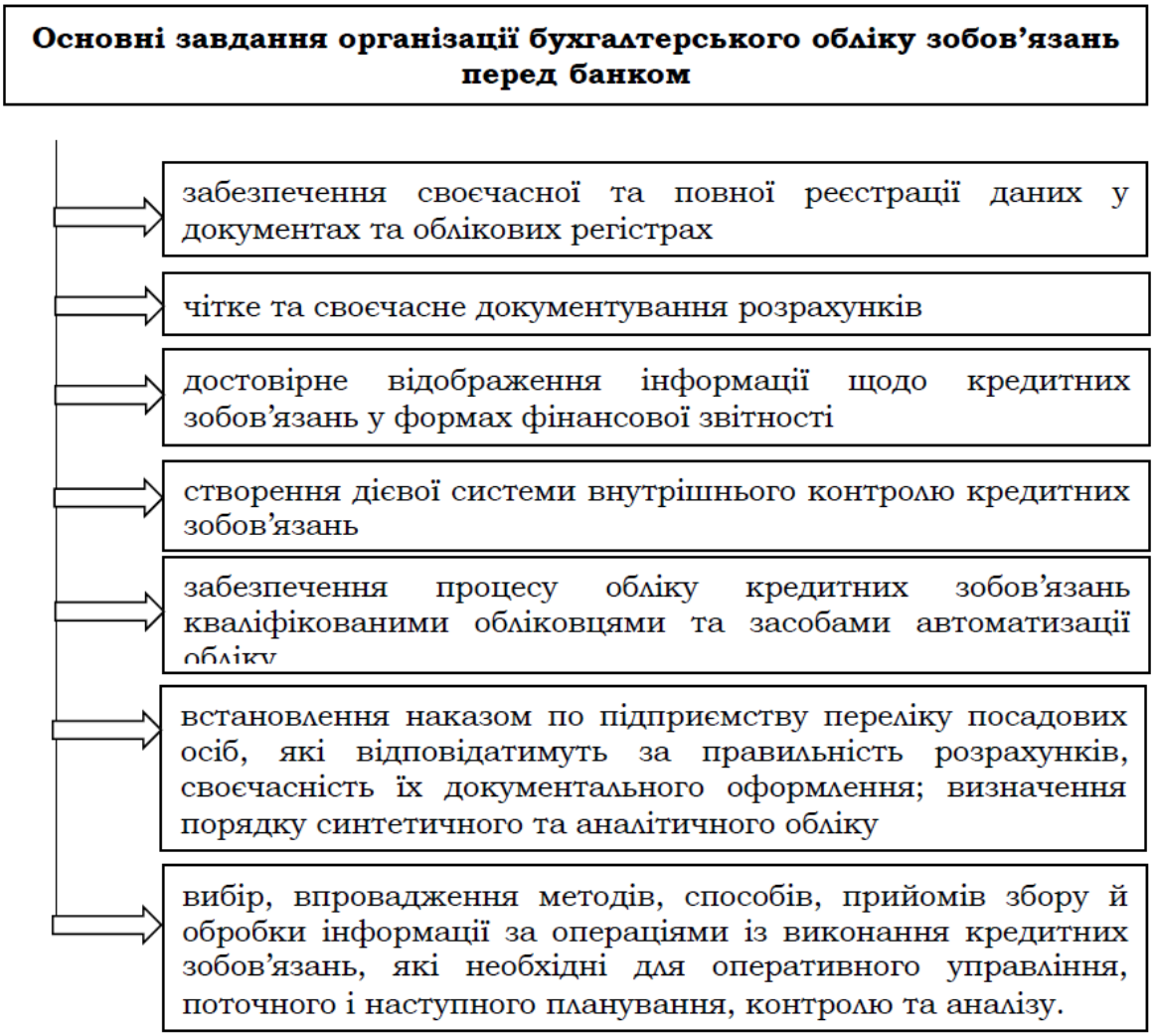

Рис. 2.6. Основні завдання організації обліку зобов'язань перед банком

джерело: [27]

Кредит банку - платне надання банківськими установами грошових коштів в тимчасове користування на визначених умовах кредитним договором із дотриманням принципів цільового використання, платності, строковості, забезпеченості та повернення.

Процедуру банківського кредитування показано на рис. 2.7.

У загальному вигляді етапи бухгалтерського обліку операцій із кредитами можна представити наступним чином:

– визнання кредитів, що охоплює визначення економічної сутності, значення іоцінка кредиту;

– визначення видів і форм кредиту на основі класифікації;

– відображення на рахунках бухгалтерського обліку проведень за кредитними операціями;

– розкриття операцій за кредитними операціями у фінансовій звітності.

Рис. 2.7. Процедура банківського кредитування

джерело: [25]

Таким чином методика обліку отриманих кредитів банку виділяє наступні основні складові: облік основної суми боргу; суми одержаного кредиту; облік суми відсотків, що нараховуються за користування кредитом.

Механізм банківського кредиту передбачає, що позичальник для отримання кредиту звертається до установи банку з наданням пакету документів, що подаються позичальником в обов'язковому порядку. У разі необхідності позичальник подає (до ухвалення рішення про надання кредиту або в процесі подальшого контролю) внутрішні фінансові та управлінські звіти, звіт про рух касових надходжень, дані про дебіторську та кредиторську заборгованість, податкові та митні декларації, документи про оренду приміщень.

На першому етапі підприємство та банк ведуть переговори з метою можливого укладення кредитного договору. За позитивної домовленості банк готовий брати документи підприємства для розгляду можливості отримання кредиту.

На другому етапі позичальник звертається в банк з метою отримання кредиту у формі листа, клопотання, заявки чи заяви, які містять такі дані: сума, мета отримання; строки погашення, форми забезпечення, економічне обґрунтування необхідності кредиту; джерела погашення. Банк встановлює розмір відсоткової ставки та порядок сплати відсотків, які зазначаються у кредитному договорі. Факторами впливу на розмір відсоткової ставки є ступінь кредитного ризику, наявність забезпечення, попит і пропозиція на кредитному ринку, строк використання кредиту, розмір облікової ставки.

У разі отримання юридичною особою - позичальником одноразового кредиту на придбання товарів або на оплату товарно-матеріальних цінностей у межах чинного законодавства за контрактами, угодами він подає до банку копії цих контрактів і угод та інші документи, що свідчать про джерело погашення кредиту. У разі отримання кредиту на витрати, що протягом календарного року не перекриваються надходженнями, банку надаються прогнозні розрахунки необхідності короткострокового кредиту на рік із поквартальним розподілом.

Для оформлення кредиту до банку подається пакет документів, що містить наступні у додатку Б.

На третьому етапі банк: вивчає інформацію про підприємство, а саме: визначає перспективи розвитку підприємства; оцінює його ділову репутацію та імідж; проводить поглиблене обстеження його фінансового стану; аналізує кредитоспроможність підприємства, перевіряє наявність джерел і гарантій погашення кредиту.

Важливим етапом організації обліку кредитів банку є забезпечення умов для підготовки необхідного комплекту документів (заява, картка зі зразками підписів, свідоцтво про реєстрацію, установчий договір, форми фінансової

звітності, витяги з рахунків підприємства тощо) та кредитного договору.

Документування розрахунків з банками за кредитами узагальнено на (рис. 2.8).

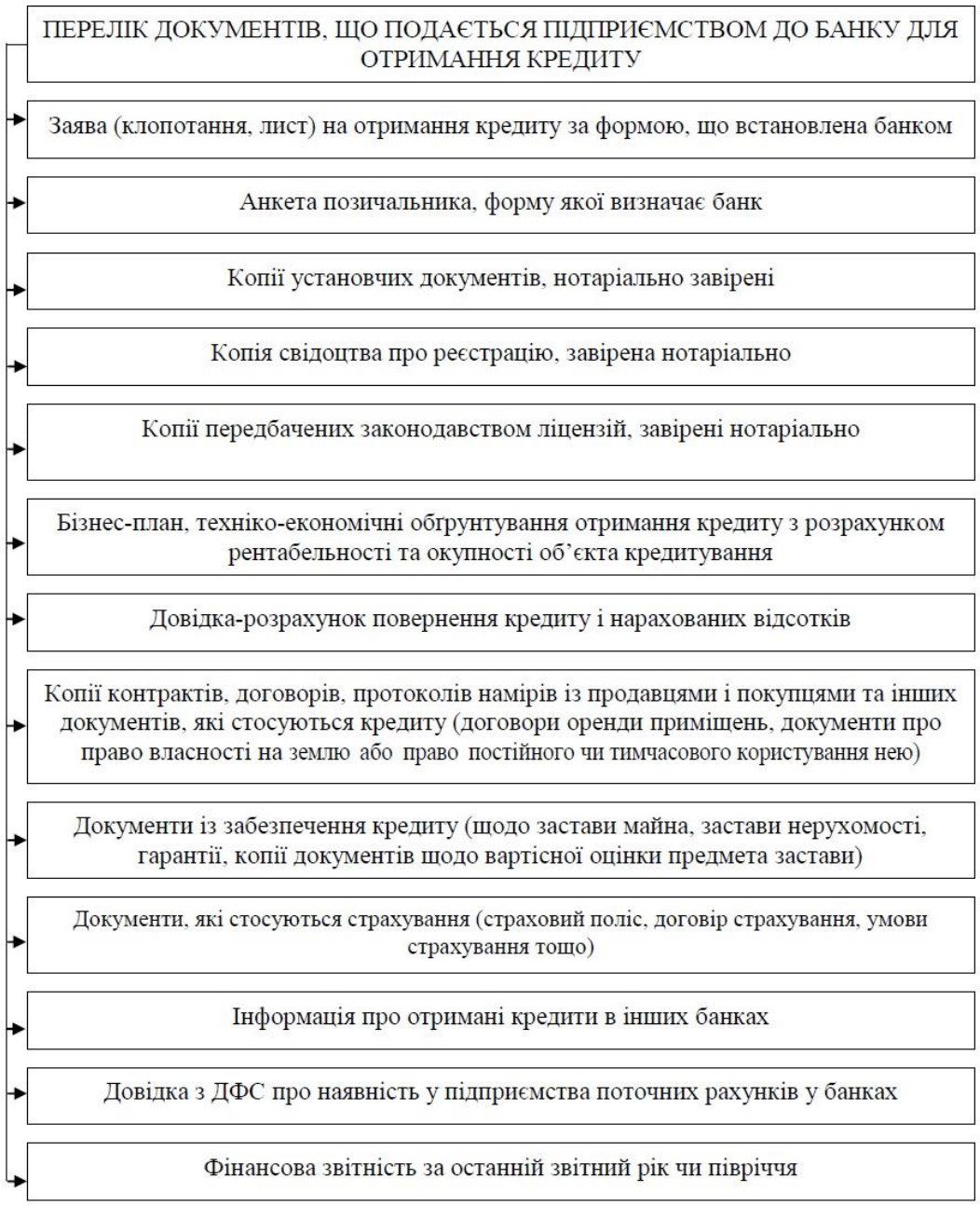

Рис. 2.8. Документування розрахунків за кредитами банків на підприємствах

джерело: побудовано автором

Основними первинними документами, що відображають облік кредитних операцій є: кредитний договір, виписка банку щодо зарахування

кредиту, погашення процентів та кредиту, бухгалтерська довідка про нарахування відсотків по кредиту, платіжне доручення щодо погашення нарахованих відсотків за кредитом [5, с.479] (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5

Первинні документи для відображення обліку кредитних операцій

Операція	Первинний документ
Отримання кредиту (зарахування на поточний рахунок)	Виписка банку
Використання кредитних коштів	Платіжне доручення, виписка банку, ВКО
Погашення кредиту	Платіжне доручення, виписка банку
Сплата відсотків за кредитом	Бухгалтерська довідка, платіжне доручення, виписка банку
Підтвердження цільового використання кредитних коштів	Первинні документи на оприбуткування ТМЦ та основних засобів, отриманих послуг та робіт (накладна, ТТН, акт, звіт про використання коштів, наданих під звіт або на відрядження тощо)

джерело: побудовано автором

Кредити видаються після підписання кредитного договору, у якому регламентуються кредитні відносини, а саме між кредитором і позичальником. Кредитний договір є одним із головних первинних документів на основі яких здійснюють відображення у бухгалтерському обліку заборгованості за банківським кредитом.

Кредитний договір - це юридичний документ, який визначає взаємні обов'язки та відповідальність суб'єктів кредитних відносин (банку та позичальника). Також суб'єкти кредитних відносин одночасно володіють певними правами і відповідають за дотримання та виконання умов, що вказані в договорі.

Кредитний договір складається тільки у письмовому вигляді та не може змінюватися в односторонньому порядку. Кредитний договір вступає в дію тільки із дати надання кредиту позичальнику (дата надходження коштів на рахунок позичальника та дата сплати платіжних документів з позичкового рахунку позичальника) або діє до повного погашення кредиту та сплати відсотків за його користування. Умови кредитного договору для кожного із

позичальників визначаються індивідуально. Зміст та перелік умов кредитного договору визначається за згодою сторін та включають розмір кредиту, умови надання та погашення кредиту, розмір відсотку за кредит й інші умови, що не суперечать чинному законодавству (рис. 2.9).

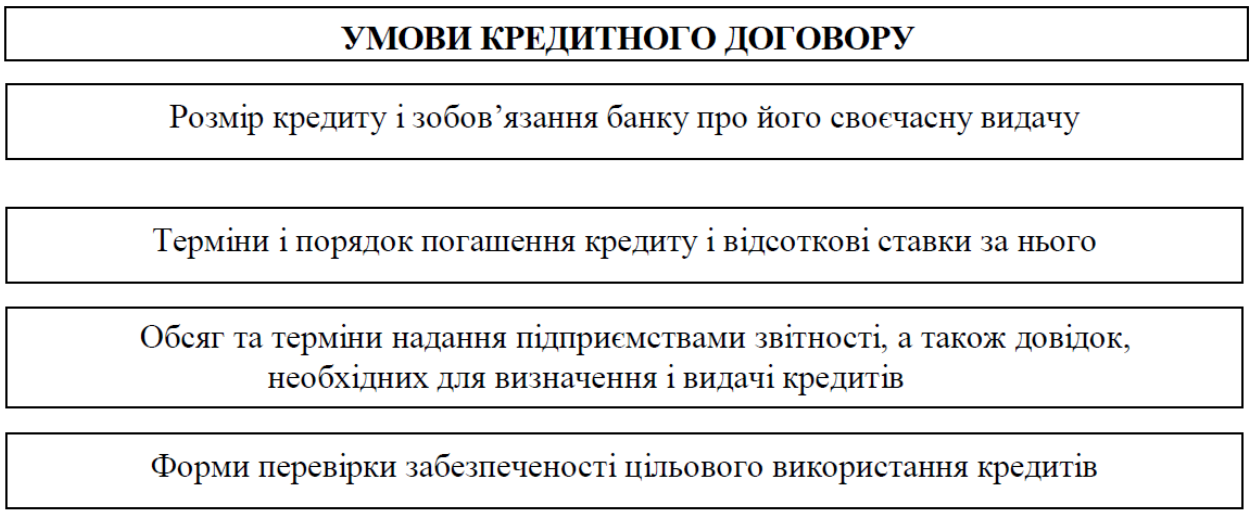

Рис. 2.9. Умови кредитного договору

джерело: побудовано автором

Отже, кредитний договір складається тільки у письмовому вигляді та не може змінюватися в односторонньому порядку. Кредитний договір вступає в дію тільки із дати надання кредиту позичальнику (дата надходження коштів на рахунок позичальника та дата сплати платіжних документів з позичкового рахунку позичальника) або діє до повного погашення кредиту та сплати відсотків за його користування. Умови кредитного договору для кожного із позичальників визначаються індивідуально. Зміст та перелік умов кредитного договору визначається за згодою сторін та включають розмір кредиту, умови надання та погашення кредиту, розмір відсотку за кредит й інші умови, що не суперечать чинному законодавству

Довгостроковий кредит банку є зобов'язанням, на яке нараховуються відсотки і яке підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців із дати балансу. Його необхідно розглядати як довгострокове зобов'язання, якщо первісний термін погашення був більшим, ніж дванадцять місяців, та до затвердження фінансової звітності існує угода про переоформлення даного

зобов'язання на довгострокове. Довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображають у балансі за їхньою теперішньою вартістю. Відповідно до НП(с)БО 11, теперішня вартість – це дисконтована сума майбутніх платежів (за вирахуванням суми очікуваного відшкодування), що буде очікувано необхідна для погашення зобов'язання у процесі звичайної діяльності підприємства. Облік довгострокових кредитів позичальник здійснює із застосуванням рахунку 50 «Довгострокові позики»

Поточні зобов'язання відображаються в балансі за сумою погашення та обліковуються на рахунку 60 «Короткострокові позики».

Крім того, для узагальнення інформації про стан розрахунків за поточними зобов'язаннями, переведеними з довгострокових, при настанні строку погашення протягом дванадцяти місяців з дати балансу передбачений рахунок 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями».

Для обліку витрат, пов'язаних з нарахуванням і сплатою відсотків за користування кредитом, використовується субрахунок 951 «Відсотки за кредит».

Бухгалтерські записи з обліку кредитів банків представлено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Бухгалтерські записи з обліку кредитів банків

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, тис. грн.	Первинні документи
	Дебет	Кредит		
1	2	3	4	5
Отримано та зараховано довгостроковий кредит на рахунок підприємства	311	501	60 000	Виписка банку
Сплачено банку комісійні за отримання довгострокового кредиту	685	311	2000	Платіжна інструкція
Суму комісійних включено до складу витрат періоду	977	685	2	Бухгалтерська довідка
Частину заборгованості за довгостроковим кредитом, яку буде погашено протягом 12 місяців з дати балансу переведено до складу поточних зобов'язань	501	611	291 983	Бухгалтерська довідка
Нараховано відсотки за довгостроковий кредит (20% річних) за 1-й місяць	951	684	7622	Бухгалтерська довідка
Сплачено відсотки за довгостроковим кредитом	684	311	166,67	Платіжна інструкція

продовження таблиці 2.6

1	2	3	4	5
Отримано та зараховано короткостроковий кредит на рахунок підприємства	311	601	1500	Виписка банку
Сплачено банку комісійні за отримання короткострокового кредиту	685	311	2	Платіжна інструкція
Суму комісійних включено до складу витрат періоду	977	685	2	Бухгалтерська довідка
Нараховано відсотки за короткостроковий кредит (23% річних) за 1-й місяць	951	684	28,75	Бухгалтерська довідка
Сплачено відсотки за короткостроковим кредитом	684	311	28,75	Платіжна інструкція
Нараховано відсотки за короткостроковий кредит (23% річних) за 2-й місяць	951	684	28,75	Бухгалтерська довідка
Сплачено відсотки за короткостроковимкредитом	684	311	28,75	Платіжна інструкція
Погашено короткостроковий кредит	601	311	3 000 000	Платіжна інструкція
Сплачено частину боргу за довгостроковий кредит	611	311	3000	Платіжна інструкція
Відображено у складі фінансових результатів витрати, пов’язані з нарахуванням відсотків за кредит	791	951	224,17	Бухгалтерська довідка
Відображено у складі фінансових результатів сплачені банку комісійні	791	977	4	Бухгалтерська довідка

джерело: побудовано з використанням облікової інформації досліджуваного підприємства

При видачі позики під гарантію банк стягує суму боргу в безперечному порядку своїм розпорядженням з рахунка гаранта. У такому самому порядку стягується сума боргу зі страхової компанії, якщо забезпеченням позики було страхове свідоцтво (поліс).

У разі несвоєчасного погашення боргу за кредитом і сплати відсотків за ним та відсутності домовленості між банком і позичальником про відстрочення повернення кредиту банк має право застосувати штрафні санкції в розмірах, передбачених кредитним договором. Отже, у випадках порушення підприємством строків погашення кредиту (обумовлених у кредитному договорі) в бухгалтерському обліку відображається така кореспонденція рахунків переведення строкових кредитів до простроченого кредиту (Додаток В).

Різниця між ставкою за пролонгований кредит і стандартною ставкою розглядається як штрафна санкція і відображається на дебеті рахунка 94 «Інші витрати операційної діяльності».

На зазначеному рахунку відображають також відсотки за простроченими кредитами і кредитами, що використано не за цільовим призначенням.

Овердрафт відноситься до операцій з короткострокового кредитування.

Комісія за відкриття овердрафту як послуги банку включається до складу адміністративних витрат, що обліковуються на рахунку 92 «Адміністративні витрати».

Таблиця 2.7

Типові проводки, на прикладі короткострокового кредиту

Господарські операції	Дебет	Кредит	Сума, тис грн
Надходження грошових коштів від банку за кредитним договором	311	601	1000
Нарахування відсотків	951	684	58
Оплата відсотків за кредитом	684	311	58
Повернення кредиту	601	311	1000

джерело: побудовано з використанням облікової інформації досліджуваного підприємства

Систематизуємо типові проводки по овердрафту в Додатку В.

Невід'ємною складовою бухгалтерського обліку є облікові регістри. Вони відображають вторинну облікову інформацію та є матеріальними засобами фіксації на рахунках даних про факти господарського життя підприємства.

Так, для відображення згрупованої та систематизованої інформації щодо розрахунків за банківськими кредитами на ТОВ «Сандора» використовують таку форму деталізації даних щодо руху кредитів, яка представлена у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Деталізація даних щодо руху кредитів на ТОВ «Сандора»

Договір		Назва валюти	Строк погашення кредиту	Залишокна початок періоду, тис. грн.	Отримано тис. грн.	Погашенотис. грн.	Нараховані відсотки, за поточний місяць, тис. грн.	Нараховані відсотки, з початкуроку, тис. грн.
№	Дата							
1	2	3	4	5	6	7	8	9
25	Від 03.02.2021 р.	грн	03.02.2023 р.	-	15000	15000	250	3000
67	Від 17.07.2022 р.	грн	17.07.2023 р.	-	10000	10000	175	2100

джерело: побудовано з використанням облікової інформації досліджуваного підприємства

У 1 і 2 графі відображено дані щодо номеру і дати кредитного договору. У 3 графі найменування валюти, в якій одержано позику. У графі 4 з метою забезпечення контролю за погашенням кредитів зазначається кінцева дата виплати основної суми кредиту. Це дозволить підприємству уникнути прострочення сплати кредитів, а отже і штрафних санкцій.

У графі 5 містяться дані щодо відображаються суми залишку на початок періоду, у графі 6 - суми одержаних короткострокових кредитів, у графі 7 - сума їх погашення. У графах 8 і 9 представлено дані щодо відсотків за кредитами за поточний місяць і з початку року відповідно.

Залишок на кінець періоду (графа 10) визначається як сума залишку на початок періоду (графа 5) та отриманих кредитів (графа 6) зменшена на суму кредитів, що були погашені підприємством в даному періоді (графа 7).

Отже, дана форма досить в повному об’ємі відображає рух кредитних коштів на підприємстві.

Обліковими регістрами для відображення кредитних операцій у бухгалтерському обліку є:

Журнал 2 за кредитом рахунків 50 «Довгострокові позики» та 60 «Короткострокові позики»;

Оборотно-сальдові відомості за рахунками 50 «Довгострокові

позики», 60 «Короткострокові позики», 951 «Відсотки за кредит»;

Головна книга.

Узагальнену інформацію обліку кредитних операцій можна знайти у таких формах фінансової звітності:

– Баланс (Звіт про фінансовий стан) (на 31.12.2021 р.; на 31.12.2022 р.) – статті 1510 «Довгострокові кредити банків», 1600 «Короткострокові кредити банків»;

– Звіт про рух грошових коштів (на 31.12.2021 р.; на 31.12.2022 р.) – статті: 3305 «Отримання позик», 3350 «Погашення позик», 3360 «Витрачання на сплату відсотків».

Отже, враховуючи наявність розрахунків підприємств з банківськими установами та зобов'язання, які при цьому виникають, доцільним є відображення таких витрат на відповідних рахунках бухгалтерського обліку враховуючи норми чинного законодавства.

2.3. Особливості обліку банківських кредитів в умовах застосування інформаційних систем і технологій

Вирішення актуальних економічних проблем не можливе без прискорення науково - технічного прогресу, широкого впровадження інноваційних інформаційних технологій в усі сфери людської діяльності. Особливо важливою сферою застосування є бухгалтерський облік, оскільки це найбільш інформаційна містка ділянка роботи на підприємствах, в організаціях та установах.

Чітко налагоджений бухгалтерський облік своєчасно забезпечує управлінські потреби необхідною і достовірною інформацією. Окрім цього, бухгалтерський облік підприємства будь-якої форми власності є основною інформаційною базою всебічного аналізу господарської діяльності, контролю й обґрунтування відповідних управлінських рішень щодо фінансово-господарської діяльності.

Ведення бухгалтерського обліку з використанням програмного забезпечення є вагомим і невід'ємним процесом господарювання більшості підприємств. Комп'ютеризація бухгалтерського обліку (як в цілому, так і окремих його ділянок) не тільки полегшує процес управління діяльністю, але є необхідною умовою виконання певних законодавчих вимог, зокрема щодо подання електронної звітності. Крім того, автоматизовані системи бухгалтерського обліку використовуються для обробки облікової інформації. Використання програмного забезпечення дозволяє бухгалтеру отримати оперативну інформацію, зменшити кількість помилок при внесенні та обробці даних під впливом людського фактора.

Завдяки використанню новітніх досягнень комп'ютерної техніки, засобів і комунікаційних технологій, розробці найбільш придатних для сприйняття користувачів методів представлення бухгалтерської інформації, вона сприяла вирішенню проблеми збільшення обсягів оновлення облікової інформації в сучасних умовах. Потужне програмне забезпечення у вигляді бази даних та інформаційно-пошукової системи може не тільки підвищити ефективність роботи бухгалтерів, але й змінити звичну форму інформації в процесі роботи.

«BAS Бухгалтерія» - це новітній готовий інструмент нового покоління, який допоможе у вирішенні всіх завдань, які стоять перед бухгалтерією суб'єкта господарювання. Основне призначення комп'ютерної програми «BAS Бухгалтерія» полягає у запровадженні автоматизації бухгалтерського, управлінського (внутрішнього) та податкового обліку як у сфері виробництва, так і на підприємствах, установах, організаціях оптової, роздрібної та комісійної торгівлі, у сфері забезпечення робіт та послуг, а також для підготовки підсумкових обов'язкових звітних форм. Обов'язковою складовою частиною програмного забезпечення «BAS Бухгалтерії» є План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу і зобов'язань, уніфіковані типові форми первинних документів, які дозволяють організувати і фіксувати факти господарських операцій як у кількісному так і у вартісному виразі і відображати їх на рахунках бухгалтерського обліку, що відповідає вимогам

законодавства про бухгалтерський облік і відображаються у фінансовій звітності. Коли виникає виробнича необхідність користувачі даної комп'ютерної програми можуть самостійно відкривати і апробовувати рахунки другого порядку та аналітичні рахунки (рис.2.10).

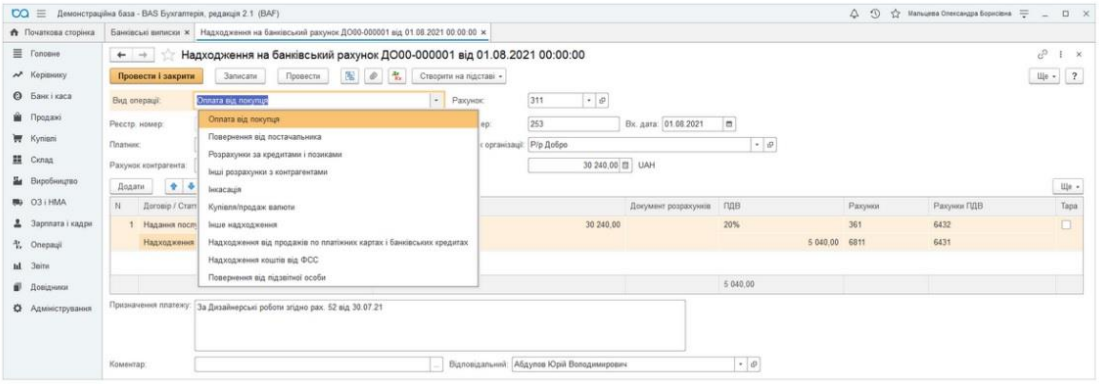

Рис.2.10 Діалогове вікно по розрахунках за поточною кредиторською заборгованістю

джерело: сформовано автором

При використанні комп'ютерної програми «BAS Бухгалтерія» важливим позитивним моментом є те, що із її використанням існує можливість одночасного ведення бухгалтерського та податкового обліку виробничогосподарської діяльності відразу кількох організацій. Облік кожної організації може здійснюватися в окремій інформаційній базі даних, або в той же час «BAS Бухгалтерія» надає можливість провадження бухгалтерського та податкового обліку кількох організацій у загальній інформаційній базі даних.

Саме цей операційний момент є надзвичайно зручний для ТОВ «Сандора», так як у підпорядкуванні досліджуваного підприємства знаходиться п'ять окремих філій, існування і діяльність яких тісно пов'язана між собою: можливість формування і практикування списків матеріальних цінностей, необоротних активів, партнерів - контрагентів, найманих працівників тощо, а обов'язкову звітність формувати окремо.

«BAS Бухгалтерія» дає можливість адаптуватись до будь-якої облікової

політики та параметрів організації обліку, які існують на підприємстві:

– враховуються всі можливі методи оцінки виробничих запасів при їх придбанні та використанні на виробництво продукції чи для власного споживання;

- враховується спеціалізація (виробничий напрямок) діяльності підприємства;

- враховуються можливі методи нарахування амортизаційних відрахувань;

- існує можливість ведення обліку витрат із використанням бухгалтерських рахунків класу витрат – 8 і 9, або тільки 9, або тільки 8;

- надається можливість ведення податкового обліку із практичним застосуванням різних видів податків до бюджету, обов'язкових платежів та нарахувань.

В цілому «BAS Бухгалтерія» - нове програмне забезпечення українських розробників. Тому з часом переваги на ринку програмних продуктів буде мати саме «BAS Бухгалтерія», запровадження якої у практику господарської діяльності ТОВ «Сандора» програмного забезпечення «BAS Бухгалтерія» українського виробника дасть можливість власникам та керівництву підприємства отримувати якісно сформовані звіти для прийняття правильних важливих управлінських рішень; для бухгалтерів – автоматизувати облікову інформацію підприємства відповідно до чинного законодавства з регулювання організації фінансового та податкового обліку; доступне і зрозуміле автоматичне формування звітних документів для контролюючих органів; економістам – здійснювати розрахунок витрат на ведення господарства та ефективно ними управляти, формувати фактичну собівартість продукції; вести точний і всебічний облік виробництва.

Висновки до розділу 2

Дослідження та надання загальної характеристики фінансово-господарської діяльності ТОВ «Сандора». В асортимент компанії входить 21 торгова марка, найбільші частки належать: виробництву соків – 50,8% та

газованих напоїв – 20%, які «Сандора» реалізує в більшості на національний ринок. Аналіз ринкового скорингу компанії виявив, що вона має високу ринкову потужність та займає провідні позиції на ринку. Аналіз основних фінансових показників свідчить про збільшення виручки від реалізації, зменшення собівартості та збільшення валового прибутку .

Ведення обліку має мету забезпечити вчасне і правильне складання і подання банку документації, яка необхідна для того, щоб одержати кредит, контроль за цільовим використанням і дотриманням строків користування кредитом. Також повинна надаватись інформація про ефективність залучення кредитних коштів, яку використовують при прийнятті управлінських рішень та плануючи діяльність підприємства на майбутнє.

Варто відзначити, що облік у даній сфері має значні перспективи розвитку, що спричинено активною позицією бухгалтерської спільноти, професійних організацій бухгалтерів і аудиторів, засоби масової інформації, в тому числі професійних видань з бухгалтерського обліку .

Процес кредитування потребує правильного ведення бухгалтерського обліку, адже має певні особливості. Тому, необхідно слідкувати за точністю ведення обліку на цій ділянці, щоб забезпечити підприємство інформацією про фінансовий стан, ефективність кредитування і використання банківських кредитів.

РОЗДІЛ 3.
АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ КРЕДИТАМИ ТОВ «САНДОРА»

3.1. Оптимізаційний аналіз кредитних операцій ТОВ «Сандора»

Необхідною умовою підтримки достатнього рівня ліквідності та платоспроможності підприємств є уміле й ефективне управління кредитною заборгованістю, що необхідно і при формуванні іміджу надійного партнера, і для забезпечення ефективної поточної діяльності підприємства.

Значну частку в складі джерел підприємства становлять позикові кошти, у т. ч. й кредитна заборгованість. Зауважимо, що залучення позикових засобів останнім часом спрямоване не на розвиток виробництва, а на зменшення власних зобов'язань перед іншими кредиторами.

За умов кризового стану економіки частка кредитних зобов`язань у джерелах формування майна підприємств суттєво зростає. Внаслідок цього зростає їх фінансова залежність від кредиторів. Тому в ході аналізу фінансового стану підприємства кредитним зобов`язанням повинна приділятися належна увага.

Аналіз динаміки та структури джерел формування капіталу проводять за макетом Додаток Д.

В табл. 3.1 можна побачити результати проведеного аналізу з використанням попереднього макету.

Проаналізувавши таблицю можна зробити висновки, що зобов'язання підприємства мають величезну питому вагу в структурі капіталу ТОВ «Сандора», хоча й спостерігається тенденція до її зниження та росту власного капіталу.

Аналіз кредитних зобов`язань підприємства дає змогу:

– визначити зміну розміру кредитних зобов'язань підприємства у порівнянні із початком року або іншого досліджуваного періоду;

– обчислити оптимальне співвідношення довгострокової та

короткострокової кредитної заборгованості;

– визначити та оцінити ризик кредитної заборгованості, її вплив на фінансовий стан підприємства, встановити допустимий рівень цього ризику та заходи щодо його зниження;

– прогнозувати стан боргових зобов’язань підприємства протягом поточного року, що дасть змогу поліпшити фінансові результати його діяльності.

Таблиця 3.1

Аналізу динаміки та структури капіталу ТОВ «Сандора» за 2022 рік

№ п/п	Джерело капіталу	Наявність капіталу,тис. грн.		Абс. відх., +/-	Темп зміни, %	Структура капіталу, %		Відхилення структури
		01 січня 2022 року	31 грудня 2022 року			01 січня 2022 року	31 грудня 2022 року	
A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Власний капітал	-1260040	-400524	859516	31,79	-32,11	-7,9	24,21
2	Позиковий капітал	5184722	5471959	287237	105,54	132,11	107,9	-24,21
	2.1 Довгострокові зобов'язання	2769745	2394133	-375612	86,44	70,57	47,21	-23,36
	2.2. Поточні зобов'язання	2414977	3077826	662849	127,45	61,53	60,69	-0,84
3	Всього	3924682	5071435	1146753	129,22	100	100	-

джерело: розраховано автором.

Аналіз кредитних зобов`язань починають з дослідження їх складу та структури за даними Форми 1 «Баланс». Потім розраховують частку кожного виду кредитних зобов`язань в загальній сумі зобов`язань. Такі показники обчислюють за планом та фактично, а при їх порівнянні визначають відхилення у структурі, також встановлюють причини змін окремих її елементів та розробляють заходи для врегулювання заборгованості, особливо тих її складників, що негативно впливають на діяльність підприємства. Джерелом інформації для здійснення аналізу кредитних зобов`язань слугують третій і четвертий розділи пасиву балансу підприємства.

У процесі аналізу оцінюється структура кредитних зобов'язань (тобто частка окремих статей у загальному розмірі зобов'язань) за додатком Д.

Проведемо аналіз кредитних коштів ТОВ «Сандора» (табл. 3.2) взявши за основумакет із додатку Д.

Таблиця 3.2

Аналіз динаміки та структури кредитних зобов`язань ТОВ «Сандора»

№ п/п	Джерело власного капіталу	Наявність, тис. грн.		Абс. відх., +/-	Темп зміни, %	Структура, %		Відхилення структури
		01 січня 2022 року	31 грудня 2022 року			01 січня 2022 року	31грудня 2022 року	
A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Довгострокові кредити банків	-	-	-	-	-	-	-
2	Короткострокові кредити банків	0	294300	294300	-	0	5,38	5,38
3	Всього кредитних зобов`язань	294300	294300	294300	-	0	5,38	5,38
4	Всього зобов`язань	5184722	5471959	287237	105,54	100	100	0

джерело: розраховано автором

Із таблиці видно, що в 2022 років підприємство взяло кредит, виплата якого переноситься частково на перші місяці 2023 року (дані висновки можна зробити з того, що у графі короткострокові кредити відбулось збільшення на 294 300 тис. грн.

В Балансі зазначено, що кредити отримані від пов`язаних сторін віднесено у графу 1515 «Інші довгострокові зобов`язання». На початок 2022 року даний показник мав значення 2768 826 тис. грн., на кінець - 2368620 тис. грн, що на 15 % менше.

Далі доцільно аналізувати аналітичні дані за видами кредитів. В табл. 3.3 представлено перелік основних кредиторів ТОВ «Сандора», умови та строки погашення кредитів на 31.12.2022 р.

Таблиця 3.3

Умови та строки погашення кредитів ТОВ «Сандора»

Кредитор	Валюта	Номінальна відсоткова ставка	Ефективна відсоткова ставка	Строк погашення		Усього
				До одного року	Від одного до 5 років	
1	2	3	4	5	6	7
на 31.12.2021 р.						
Helioscope Ltd	Дол.	11,00%	11,00%	78 299	2 768 826	2 847 055
Всього				78 299	2 768 826	2 847 055
на 31.12.2022 р.						
Helioscope Ltd	Дол.	7,8%	7,8%	53 502	2 368 620	2 422 122
Укрсиббанк АТ	Грн.	11,69%	11,69%	85 145	-	85 145
Сітібанк ПАТ	Грн.	12,5%	12,5%	212 552	-	212 552
Всього	-	-	-	351 199	2 368 620	2 719 819

джерело: розраховано автором

Станом на 31 грудня 2022 року термін погашення основного зобов'язання по позикам, одержаним від пов’язаних сторін, не наступив. Нараховані проценти по цим зобов'язанням, що мають бути сплачені на першу вимогу кредитора, станом на 31 грудня 2022 року відсутні (станом на 31 грудня 2021 року: 16 772 тис. грн., станом на 1 січня 2021 року: 1 100 тис. грн.).

Забезпечення по банківським кредитам, отриманим в АТ «Укрсиббанк» та АТ «Сітібанк», представлене корпоративною гарантією, наданою фактичною контролюючою стороною PepsiCo Inc.

Макет аналізу руху кредитних коштів представлений у Додатку Д.

Проаналізуємо зміну грошових потоків від фінансової діяльності (табл. 3.4) на основі даних Форми 3 «Звіт про рух грошових котів» та Приміток до річної фінансової звітності.

Проаналізувавши табл. 3.4, можна зробити такі висновки:

1. На початок року підприємство мало кредити лише від пов`язаних сторін.

2. За 2021 рік позики від пов`язаних сторін зменшились на 424 933 тис. грн.

3. ТОВ «Сандора» взяло кредит у банку на суму 12 422 000 тис. грн., з яких майже всю суму було погашено в 2021 році, залишок суми - 297 697 тис. грн., що становить лише 2,4% від загальної суми.

Таблиця 3.4

Аналізу руху кредитних коштів ТОВ «Сандора» за 2022 рік

Стаття грошового потоку	**Позики від пов`язаних сторін**	**Кредити від банків**	**Усього**
1	2	3	4
Залишок на 31 грудня 2021 року	2 847 055	-	2 847 055
Зміна грошових потоків від фінансової діяльності			
Отримання позик	-	12 422 000	12 422 000
Виплата позик	-	(12 127 700)	(12 127 700)
Проценти сплачені	(271 547)	(920 024)	(16 529)
Всього змін грошових потоків від фінансової діяльності			
Чистий прибуток від курсової різниці по позикам	(438 935)	0	(438 935)
Процентні витрати	285459	95 421	380 880
Залишок на 31 грудня 2021 року	2 422 122	297 697	2 719 819
Абсолютна зміна залишків	-424 933	297697	-127236

джерело: розраховано автором

Отже, політика в галузі кредиторської заборгованості будується на основі тимчасової цінності грошей, ефекту фінансового важеля і зводиться до пошуку найефективніших джерел фінансування за строками та ставками кредитування. Нарощування кредиторської заборгованості перестало бути тривожним сигналом, а навпаки, демонструє, що із боку третіх осіб, зокрема кредитодавців, підприємство сприймається як надійний боржник. Оскільки кредиторська заборгованість – джерело фінансування, організації прагнуть якомога довше користуватися нею, до порушення договірних термінів оплати. У цьому випадку кредиторами подібний сигнал зазвичай сприймається як погіршення фінансового становища боржника.

3.2. Шляхи та напрями запровадження ефективного управління банківськими кредитами

Управління компанії має контролювати фінансові платежі та вчасну сплату рахунків, аби вони не переносились із періоду в період, і не створювали додаткових проблем для функціонування підприємства.

Основою управління будь-якого бізнесу є вміння аналізувати минулі і поточні показники, та прогнозувати майбутні можливі фінансові результати підприємства.

Прогнозування фінансового стану підприємства дає можливість для підприємства обрати ефективну фінансову стратегію розвитку, поставити реальні цілі для досягнення, спланувати інноваційну-інвестиційну діяльність і т.д. Будь- яке прогнозування здійснюється на основі аналізу вже отриманих підприємством фінансових результатів, виявлення певних тенденцій та закономірностей функціонування.

Одним із найбільш часто використовуваних інструментів досягання потрібної мети для підприємства є «дерево цілей». Воно є легким у розробленні та доступним для застосування. Суть в тому, що визначається першочергова ціль підприємства, та визначається що необхідно змінити для досягнення цієї цілі (рис. 3.1).

Отже, основною ціллю ТОВ «Сандора» визначено підвищення ефективності управління банківськими кредитами. На другому рівні визначено дві менш масштабні цілі, а саме: підвищення чистої прибутковості та зміна структури оборотного капіталу. Запропоновано шляхи досягнення потрібного результату, такі як: збільшення чистого доходу (збільшення обсягів реалізації, нові ринку збуту, розширення асортименту товару, збільшення кількості дистриб'юторів), зниження витрат (на заробітну плату, погашення позик, проведення соціальних заходів, сировину), збільшення запасів (оновлені технології виробництва, інвестиційна діяльність, покращення організації поставок, оптимізація збуту), зниження дебіторської

заборгованості (детальна перевірка контрагентів, контроль за своєчасною оплатою рахунків, знижки на довгострокове погашення).

Рис. 3.1. Дерево цілей ТОВ «Сандора»

джерело: розроблено автором

В економічних наукових джерелах існує багато підходів до визначення сутності фінансової рівноваги.

Так, автори [35, 36] для прогнозування майбутнього стійкого фінансово-господарського стану пропонують використовувати матриці фінансової стратегії. В їхньому розумінні фінансова рівновага виявляється як комбінація результатів фінансово-господарської діяльності (формула 3.1).

РФГД=0, при чому РФГД=РГД+РФД, (3.1)

де РФГД –результати фінансово-господарської діяльності,

РГД – результати господарської діяльності,

РФД – результати фінансової діяльності. Формули розрахунку господарської та фінансової діяльності наведені нижче (формули 3.2-3.3).

РГД = ДВ – ΔПОК – ВІ + Пз, (3.2)

РФД = ΔКЗ – ФВ – П – Д, (3.3)

де ДВ – додана вартість,

ΔПОК – зміна потреби в оборотному капіталі,

ВІ – виробничі інвестиції,

Пз – «звичайний» продаж,

ΔКЗ – зміна кредиторської заборгованості підприємства,

ФВ – фінансові витрати,

П – податок на прибуток,

Д – дивіденди.

Залежно від значень результату фінансової діяльності і результату господарський діяльності підприємство може займати наступні положення в матриці фінансової рівноваги Ж. Франшона та І. Романе, що зображена на рис. 3.2 [37, с. 92].

	РФД≪0	РФД≈0	РФД≫0
РГД≫0	Квадрат 1 РФГД≈0	Квадрат 4 РФГД>0	Квадрат 6 РФГД≫0
РГД≈0	Квадрат 7 РФГД<0	Квадрат 2 РФГД≈0	Квадрат 5 РФГД>0
РГД≪0	Квадрат 9 РФГД≪0	Квадрат 8 РФГД<0	Квадрат 3 РФГД≈0

Рис. 3.2. Матриця фінансової рівноваги Ж. Франшона та І. Романе

джерело: [37, с. 92]

Кожен квадрат матриці характеризує фінансову рівновагу та стратегію підприємства. Квадрат 1, 2 та 3 це зона фінансової рівноваги підприємства; квадрат 4, 5, 8 це зона успіхів, в якій значення показників позитивні та відбувається створення ліквідних засобів, чистий грошовий потік позитивний та мінімальний фінансовий ризик; квадрат 7, 6, 9 це зона дефіциту, в які відбувається споживання ліквідних засобів і значення показників негативні

[37, с. 92].

Автор надає наступну класифікацію квадратів [37, с. 93]:

– Квадрат 1 – Батько сімейства (темпи зростання обороту нижче за можливих, існують резерви – при цьому можливий перехід в квадрати 4, 2 і 7);

- Квадрат 2 – Стійка рівновага (підприємство знаходиться в стані фінансової рівноваги – має найбільшу кількість можливих варіантів зміни фінансового положення: квадрати 1, 4, 7, 5, 3, 6);

- Квадрат 3 – Нестійка рівновага (характеризується відсутністю власних вільних засобів і використанням привернутого капіталу, ситуація може спостерігатися після виконання інвестиційного проекту – можливі шляхи виходу 8, 2 і 5);

- Квадрат 4 – Рантьє (наявність вільних засобів для здійснення проектів при використанні позикового капіталу – перехід в квадрати 1, 2, 7);

- Квадрат 5 – Атака. (надлишок власних засобів, дозволяє розширити свій сегмент ринку – перехід в 2 і 6);

- Квадрат 6 – Материнське суспільство (надлишок ліквідних засобів, компанія має можливість створення і фінансування дочірніх підрозділів – перехід в 4 або 5);

- Квадрат 7 – Епізодичний дефіцит (наявний дефіцит ліквідних засобів через неспівпадіння термінів надходження і витрачання засобів – перехід в 1,2,6);

- Квадрат 8 – Дилема (є дефіцит ліквідних засобів, що частково покривається за рахунок запозичення – перехід в 2, 7, 9);

- Квадрат 9 – Криза (кризовий стан підприємства, необхідність зменшувати усі інвестиції або дробити підприємство, наявна потреба у фінансовій підтримці – перехід в 8 або 7 квадрат) [33, с. 93].

Отже, можемо виявити на якому рівні знаходиться ТОВ «Сандора».

Розрахунки наведені в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Розрахунок даних ТОВ «Сандора» для визначення типу фінансової рівноваги

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Відхилення, тис грн.	
				в 2021 р. порівняно із 2020 р.	в 2022 р. порівняно із 2021 р.
1	2	3	4	5	6
1.Чистий рух коштів від операційної діяльності	754348	1115511	698169	361163	-417342
2.Сплачені відсотки	-6332000	-363481	-284931	5968519	78550
3.Сплачений податок на прибуток	-48653	-139543	-18412	-90890	121131
4.Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-529443	-1342952	-743163	-813509	599789
5.РГД (п.1+п.2+п.3+п.4)	-6155748	-730465	-348337	5425283	382128
6.Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-166166	180577	409904	346743	229327
7.РФД (п6.-п.2-п.3)	6214487	683601	713247	-5530886	29646
8.РГФД (п.5+п.7)	58739	-46864	364910	-105603	411774

Джерело: розраховано автором на основі [37, с. 93]

Отже, результати дослідження у табл. 3.5 підтверджують висновки, щодо попереднього аналізу фінансової стійкості компанії. ТОВ «Сандора» має РГД<0, РФД>0, РГФД≈0, а тому за матрицею фінансової рівноваги Ж. Франшона та І. Романе знаходиться у 3-му квадраті матриці, який називається «Нестійка рівновага», та свідчить про те, що через інвестиційно-інноваційні проєкти підприємство характеризується відсутністю власних вільних засобів і використанням привернутого капіталу. В даному випадку це виявляється у зниженні чистого руху грошових коштів від операційної діяльності у 2022 році порівняно із 2020 роком.

Інвестиційна діяльність (придбання необоротних активів) несе протягом 3- ох років великі витрати, що впливають на господарсько-фінансову діяльність підприємства, особливо це відстежується у 2021 році, коли був від'ємний річний результат. У 2022 році показник господарсько-фінансової діяльності значно покращився, а саме на 411 774 тис. грн., за рахунок значного скорочення витрат на відсотки та податку на прибуток, та

покращення інвестиційної та фінансової діяльності на 599 789 та 229 327 тис. грн. відповідно, тому підприємство перейшло в 5 квадрат, який називається «Атака» та характеризується розширенням свого сегменту бізнесу.

Відповідно до теорії ТОВ «Сандора» може перейти ще в 2 та 8 квадрат. У квадрат «Стійкої рівноваги» підприємство перейде, якщо підвищить рівень фінансової (за рахунок зниження витрат на оплату відсотків та податку на прибуток) та господарської діяльності (за рахунок підвищення чистого руху коштів від операційної діяльності) до нуля. В квадрат «Дилема», компанія перейде якщо РФДГ зменшиться, та РФД буде близько 0.

Таким чином, вирішення проблеми визначення розміру кредитних ресурсів, що залучаються, залежить від розрахунку оптимального співвідношення позикових та власних коштів, яке б максимізувало фінансову рентабельність підприємства і знижувало середньозважену ціну капіталу (що підвищить ціну підприємства), від обрання «найдешевшої» політики фінансування активів (мінімізації рівня фінансових ризиків) та від формування цільової структури капіталу [38, с. 17].

Проведений аналіз досліджуваного підприємства визначив оптимальну структуру капіталу ТОВ «Сандора», яка буде забезпечувати мінімізацію фінансових ризиків. На кінець 2020 року частка власного капіталу ТОВ «Сандора» складала 70,31%, на кінець 2021 року – 65,32%, на кінець 2022 року – 63,2%. Відслідковується тенденція до зниження, так у 2021 р. порівняно із 2020 р. частка власного капіталу зменшилась на 4,99%, а у 2022 р. порівняно із 2021 р. – на 2,12%. Даний показник свідчить про те, що для того аби компанія оптимізувала структуру капіталу їй необхідно дотримуватись консервативного підходу. При цьому максимальне допустиме значення власного капіталу 96,66%, позикового капіталу 30,72%. Тобто «Сандора» може підвищити дані фінансові показники, не збільшуючи свої фінансові ризики.

Якщо управлінський персонал має знання про взаємозв’язок рівня прибутковості власного капіталу та рівня фінансових ризиків, то ці

управлінці точно знають як керувати підприємством у прогнозованих та непрогнозованих ситуаціях. Більш того, показник фінансового левериджу, який розраховується на основі коефіцієнтів концентрації власного та позикового капіталу, спрощує завдання оптимізації структури капіталу підприємства до визначення ефекту фінансового левериджу, іншими словами плече фінансового важеля. Ефект фінансового важеля показує, на скільки відсотків підвищується рентабельність власного капіталу підприємства за рахунок залучення позикового капіталу [39].

Чим вищий показник фінансового левериджу, тим краще для компанії, тому що це свідчить про можливість управляти не тільки діяльністю підприємства, а ще й впливати на основну ціль приватних підприємств – збільшення прибутковості та рентабельності бізнесу. Управління відбувається за рахунок залучення додаткових зовнішніх коштів для забезпечення потреб організації, що в свою чергу формує рівень додаткового прибутку на власний капітал компанії. Розрахуємо ефект фінансового левериджу ТОВ «Сандора» за останні роки (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Розрахунок ефекту фінансового левериджу ТОВ «Сандора протягом 2020-2022 рр., тис. грн.

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік
1	2	3	4
1. Сукупний капітал	3924682	5071435	5860243
2. Власний капітал	-1260040	-400524	319292
3. Позиковий капітал	5184722	5471959	5540951
4. Валовий прибуток	2547925	3164165	3214898
5. Чистий прибуток	111581	593229	-302480
6. Коефіцієнт валової рентабельності капіталу (п.4/п.1), %	64,9	62,4	54,9
7. Коефіцієнт чистої рентабельності капіталу (п.5/п.1), %	2,8	11,7	-5,2
8. Середній розмір процентів за кредит, %	14,3	8,3	7,8
9. Ставка податку на прибуток (коефіцієнт), %	18	18	18
10. Ефект фінансового левериджу (за валовою рентабельністю капіталу) (1-п.9)х(п.6-п.8)х п.3/п.2, %	-1,708	-6,060	6,697
11. Ефект фінансового левериджу (за чистою рентабельністю капіталу) (1-п.9)х(п.7-п.8)х п.3/п.2, %	0,387	-0,381	-1,844

джерело: розраховано автором.

Для наочного відображення перенесемо результати розрахунку

ефекту фінансового левериджу по ТОВ «Сандора» на рис. 3.3.

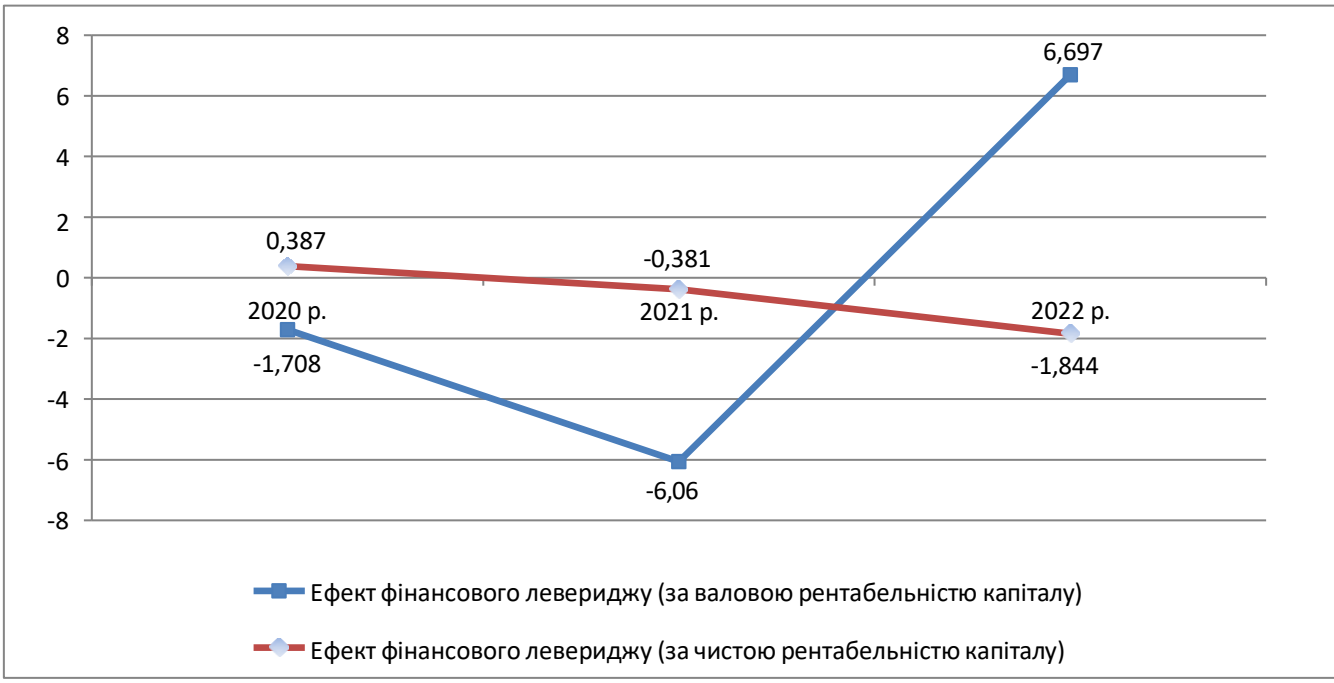

Рис. 3.3. Динаміка зміни ефекту фінансового левериджу ТОВ «Сандора» протягом 2020-2022 рр.

джерело: розраховано автором.

Аналіз динаміки зміни ефекту фінансового левериджу ТОВ «Сандора» виявив, що ефект фінансового левериджу за валовою рентабельністю капіталу в 2020 році мав позитивне значення, в 2021 та 2022 рр. – негативне значення, а ефект фінансового левериджу за чистою рентабельністю капіталу в 2020 та 2021 рр. мав негативне значення, тоді як у 2022 році підвищився до позитивного значення.

По-перше, у 2020 та 2021 рр. підприємство мало від'ємний обсяг власного капіталу за рахунок невеликої кількості зареєстрованого (пайового) капіталу та великого обсягу непокритого збитку, тоді як у 2022 році обсяг власного капіталу набув позитивного значення за рахунок збільшення зареєстрованого капіталу.

По-друге, обсяги позикового капіталу підприємства протягом усіх трьох років значно переважали над обсягами власного капіталу та валового прибутку підприємства.

По-третє, існує велика різниця між коефіцієнтом валової рентабельності

капіталу та коефіцієнтом чистої рентабельності капіталу, за рахунок того що валовий прибуток має досить високий рівень, але з нього підприємство сплачує велику частку на адміністративні витрати, на збутові витрати, та інші операційні витрати, і ці всі види витрат значно переважають над іншими операційними доходами. Валовий прибуток має тенденцію до зростання протягом досліджуваних років, а чистий прибуток в 2021 році порівняно із 2020 підвищився, а в 2022 році порівняно із 2021 знизився та набув від'ємного значення, тобто підприємство отримало збиток.

Таким чином, можемо сформувати висновок, що ТОВ «Сандора» має вчасно сплачувати свої поточні та довгострокові зобов'язання, паралельно із цим працювати над зменшенням непокритого збитку, адже саме через це обсяги власного капіталу не задовільняють потреби підприємства, через що зростає ризик банкрутства. З додатковими обсягами позикового капіталу підприємство має бути обережним, та певним чином обмежувати себе у використанні запозичених коштів. При виконанні даних рекомендацій ефект фінансового левериджу буде поступово зростати.

Доцільно буде провести ще розрахунок середньозваженої вартості капіталу (WACC) для досліджуваної організації. На основі цього показника оцінюється ефективність управління фінансовою структурою підприємства.

Середньозважена вартість капіталу являє собою суму вартостей всіх складових капіталу підприємства, зважених на їхню частку в структурі капіталу за балансовою або ринковою вартістю [40, с. 282].

Даний показник використовується підприємством не лише при оптимізації структури капіталу, а й у вигляді дисконтної ставки. Якщо підприємство має наміри здійснити інвестування інноваційного проєкта, то розраховує його прибутковість та вплив на фінансову структуру. Якщо прибутковість проєкта нижча від вартості інвестицій, то такий проєкт буде збитковим та його не варто розглядати до прийняття.

Середньозважена вартість капіталу підприємства розраховується на основі частки власного/позиченого капіталу у структурі капіталу та вартості

складових частин капіталу, скоригованих за рахунок податкового коректора. Тож проведемо розрахунок даного показника для ТОВ «Сандора» (табл.3.7).

Таблиця 3.7

Розрахунок середньозваженої вартості капіталу ТОВ «Сандора»

Показник	2020 рік	2021 рік	2022 рік
1	2	3	4
1. Загальна потреба в капіталі, млн. грн.	3924,682	5071,435	5860,243
2.Джерела формування капіталу, млн. грн.:			
2.1.Власний капітал	-1260,04	-400,524	319,292
2.2.Позиковий капітал	5184,722	5471,959	5540,951
3. Рівень передбачених дивідендних виплат	0	0	0
4. Рівень ставки відсотка за кредит з урахування премії за ризик, %	14,3	8,3	7,8
5. Ставка податку на прибуток, %	0,18	0,18	0,18
6. Податковий коректор (1-п.5)	0,82	0,82	0,82
7.Рівень ставки відсотка за кредит з урахування податкового коректора (п.4*п.6)	11,73	6,81	6,40
8. Вартість складових частин капіталу, млн. грн.:			
8.1.Власної частини (п.2.1*п.3/100)	0	0	0
8.2.Позикової частини (п.2.2*п.7/100)	607,96	372,42	354,40
9. WACC, млн. грн. (п.8.1.*п.2.1+п.8.2*п.6*п.2.2)/100	25847,27	16710,58	16102,41

джерело: розраховано автором.

Оптимізація за середньозваженою вартістю капіталу полягає у тому, що підприємство може використовувати різне співвідношення власних та позикових коштів в різні періоди функціонування. Для кожного такого співвідношення розраховується показник WACC, і у результаті той варіант, де WACC буде мінімальною буде найкращим підходом для підприємства до формування структури капіталу.

Отже, дані розрахунку табл. 3.6 свідчать про те, що мінімальна середньозважена вартість капіталу досягалась ТОВ «Сандора» у 2022 році при співвідношенні власного та позикового капіталу 5,46 та 94,55% відповідно.

Тоді як найбільша середньозважена вартість капіталу спостерігалась у 2020 році при обсягах власного капіталу -1260,04 млн. грн., та обсягах позикового капіталу 5183,722 млн. грн.

Відобразимо на рис. 3.4 динаміку зміни середньозваженої вартості

капіталу ТОВ «Сандора».

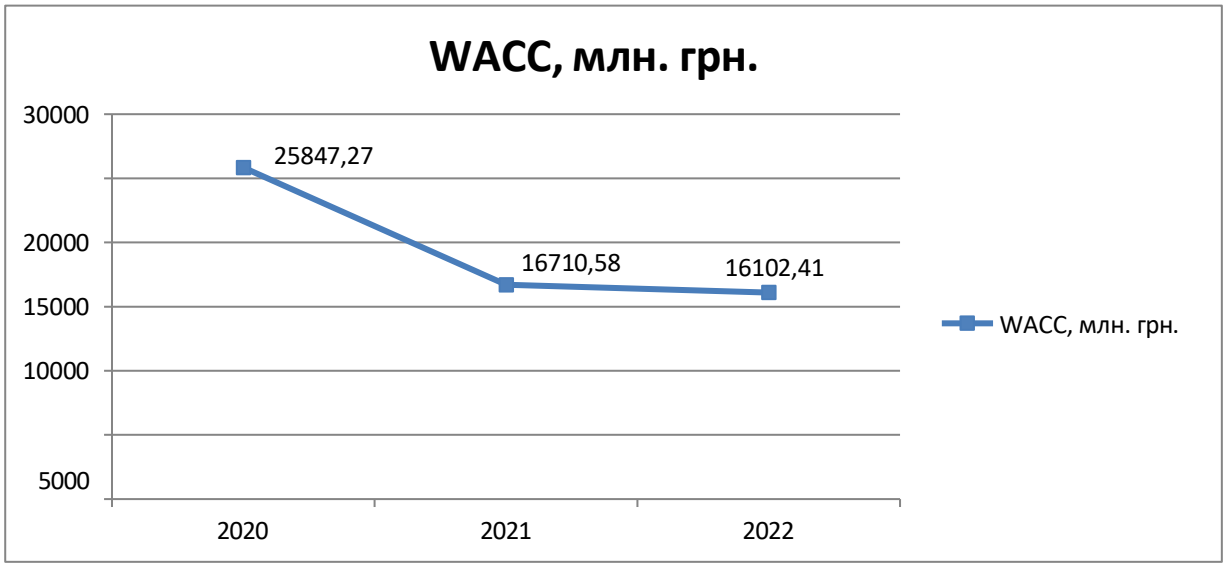

Рис. 3.4. Динаміка зміни середньозваженої вартості капіталу (WACC) ТОВ «Сандора» протягом 2020-2022 рр.

джерело: розраховано автором.

Протягом 2020-2022 рр. середньозважена вартість капіталу ТОВ «Сандора» мала тенденцію до зниження. Це відбулось за рахунок щорічного збільшення обсягів позикового капіталу. При врахування даних змін ТОВ «Сандора» може управляти структурою капіталу та підвищувати свою ринкову вартість.

Зазначимо, що основною проблемою в забезпеченні фінансової стійкості ТОВ «Сандора» була незбалансована структура капіталу, яка визначається на основі перших восьми показників табл. 3.9. Значне покращення спостерігається в коефіцієнта фінансової незалежності, маневреності капіталу, співвідношенні зобов'язань та активів, покриття відсотків. Розглянемо динаміку зміни структури капіталу на рисунку 3.5.

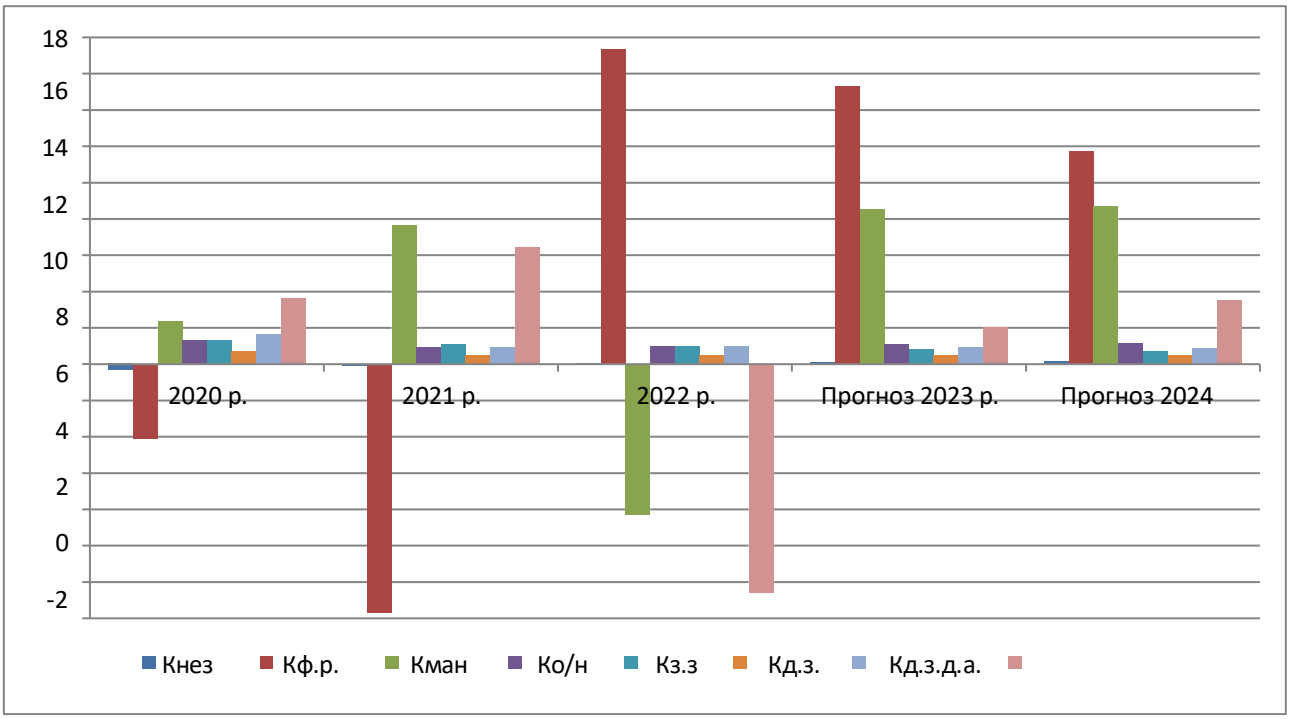

Рис. 3.5. Динаміка зміни коефіцієнтів, які характеризують структуру капіталу ТОВ «Сандора» протягом 2020–2024 рр.

джерело: розраховано автором.

Отже, за рахунок проведення рекомендаційних заходів по оптимізації структури капіталу за методом мінімізації фінансових ризиків ТОВ «Сандора», підвищила рівень з критичного до достатнього. Аби досягнути надійного рівня структури капіталу необхідно покращити ще коефіцієнти фінансової незалежності, фінансових ризиків, а також співвідношення зобов'язань та активів. Проте як уже зазначалось, навіть якщо підприємство досягне надійної структури, то це триватиме певний короткий обмежений період часу, коли інвестиційно- інноваційна активність компанії буде лише в процесі планування, а не в активній фазі.

З рис. 3.5 помітно, що найвищі значення має можливість настання фінансових ризиків, саме тому необхідно звернути на це першочергову увагу. Це відбувається через великі обсяги позикових коштів підприємства залучених ззовні, та відносно невелику кількість власного капіталу.

Проаналізуємо ще динаміку зміни показників ліквідності підприємства

протягом досліджуваних та прогнозних періодів (рис. 3.6).

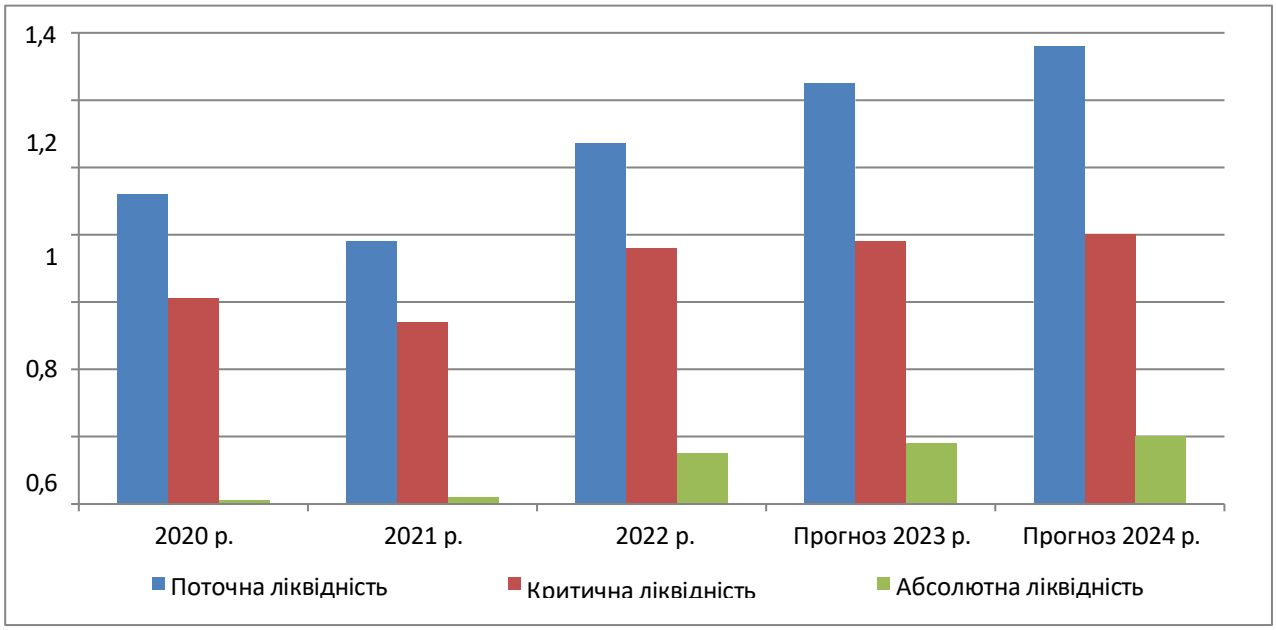

Рис. 3.6. Динаміка зміни рівня ліквідності ТОВ «Сандора» протягом 2020–2023 рр.

джерело: розраховано автором.

Науковці стверджують, що рівень поточної ліквідності підприємства повинен мати значення більше 2, критичної ліквідності повинен знаходитись в межах 0,7-0,8, абсолютної ліквідності – в межах 0,2-0,5. Щодо значень ліквідності ТОВ «Сандора», то поточна ліквідність має недостатній рівень, критична протягом 2022 року знаходиться в межах норми, а також прогнозовані періоди 2023 та 2024 рр. даний вид ліквідності теж буде в межах норми, абсолютна ліквідність вийде на показники норми тільки за рахунок оптимізаційних заходів, тобто лише у 2024 році.

Забезпеченість запасами підприємства як протягом досліджуваних років, так і протягом майбутніх періодів буде мати від’ємне значення, адже за один чи два роки покращити його до позитивного рівня неможливо.

Запас фінансової стійкості ТОВ «Сандора» в прогнозованих період матиме тенденцію до зростання на 2,22 та 10,87%, а у 2023 році за рахунок значного покращення з достатнього рівня перейде в надійний.

Отже, за підсумками проведення прогнозування на основі

запропонованих оптимізаційних заходів можна стверджувати, що загальний рівень фінансової стійкості ТОВ «Сандора» значно підвищиться, та підприємство можна буде називати фінансово стійким.

Щоб остаточно підтвердити даний висновок, проаналізуємо ще раз фінансову структуру підприємства.

На основі матриці фінансової рівноваги Ж. Франшона та І. Романе можна стверджувати, що ТОВ «Сандора» при правильному управлінні фінансовою системою, може перейти у квадрат «Стійкої рівноваги». Для цього необхідно створити правильне співвідношення результатів фінансової та господарської діяльності. А саме результати господарської діяльності збільшити за рахунок підвищення чистого руху коштів від операційної та інвестиційної діяльності, зниження сплачених відсотків, а результати фінансової діяльності зменшити за рахунок зменшення обсягів зобов'язань та фінансових витрат.

Отже, наведемо прогнозовані значення РФД, РГД, РГФД у табл. 3.11.

Таблиця 3.8

Прогноз результатів фінансово-господарської діяльності ТОВ «Сандора» на наступні 2 періоди

Показник	2022 рік	Прогноз на 2023 рік	Прогноз на 2024 рік	Темп зросту, %	
				в 2023 р. порівняно із 2022 р.	в 2024 р. порівняно із 2022 р.
1.Чистий рух коштів від операційної діяльності	698169	988360	1021547	141,56	103,36
2.Сплачені відсотки	-284931	-275218	-291546	96,59	105,93
3.Сплачений податок на прибуток	-18412	-25347	-29401	137,67	115,99
4.Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-743163	-702124	-641542	94,48	91,37
5.РГД (п.1+п.2+п.3+п.4)	-348337	-14329	59058	4,11	-412,16
6.Чистий рух коштів від фінансової діяльності	409904	359654	378569	87,74	105,26
7.РФД (п6.-п.2-п.3)	713247	660219	699516	92,57	105,95
8.РГФД (п.5+п.7)	364910	645890	758574	177,00	117,45

джерело: розраховано автором.

Отже, прогноз результатів фінансово-господарської діяльності свідчить

про те, що у 2023 році ТОВ «Сандора» ще буде перебувати у 5-ому квадраті матриці, що свідчить про нестійку фінансову рівновагу, тоді як у 2024 році підприємство перейде у 6-ий квадрат матриці «Материнське суспільство», який свідчить про надлишок ліквідних засобів та можливість додаткового фінансування дочірніх підрозділів. Чітко відстежується позитивна тенденція до зростання чистого руху від операційної та фінансової діяльності у прогнозованих роках.

Щодо основних показників, результати господарської діяльності збільшились в 2023 році на 334 008 тис. грн., у 2024 році – на 73 387 тис. грн. Таке значне підвищення відбулось в більшості за рахунок збільшення надходжень від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Результати фінансової діяльності свідчать про зменшення обсягу, у 2023 році на 50 250 тис. грн. та збільшення у 2024 році на 18 915 тис. грн. Такі зміни відбулись за рахунок зниження чистого руху коштів від фінансової діяльності, а також збільшення обсягу сплачених відсотків та податку на прибуток. Дані зміни призвели до підвищення результатів господарсько-фінансової діяльності в 2023 році на 280 980 тис. грн., в 2024 році на 112 684 тис. грн.

Отже, дані попереднього та даного аналізу підтверджують, що запропоновані оптимізаційні заходи по вдосконаленню забезпечення фінансової стійкості ТОВ «Сандора», дають можливість підприємству підвищити свій рівень фінансової стійкості та забезпечити собі успішний розвиток у майбутніх періодах.

Висновок до розділу 3

Забезпечення фінансової стійкості підприємства має надзвичайно важливе значення для успішного функціонування та розвитку на ринку. Саме тому на даному етапі дослідження було надано рекомендації щодо його вдосконалення для ТОВ «Сандора».

Матриця фінансової рівноваги Ж. Франшона та І. Романе виявила на якому етапі розвитку знаходиться підприємство, та основні характеристики

його фінансового стану, а також можливості переходу на інший рівень. Підприємство необхідно покращити структуру капіталу та відповідно налагодити ефективний чистий рух грошових коштів. Головна мета – це збільшення активів компанії. В 2020 та 2021 рр. ТОВ «Сандора» має РГД<0, РФД>0, РГФД≈0, а тому за матрицею фінансової рівноваги Ж. Франшона та І. Романе знаходиться у «Нестійкій рівновазі», та свідчить про те, що через інвестиційно-інноваційні проєкти підприємство характеризується відсутністю власних вільних засобів і використанням привернутого капіталу. Тоді як у 2022 р. показник господарсько - фінансової діяльності значно покращився, а саме на 411 774 тис. грн., за рахунок значного скорочення витрат на відсотки та податку на прибуток, та покращення інвестиційної та фінансової діяльності на 599 789 та 229 327 тис. грн. відповідно, тому підприємство перейшло в квадрат, який називається «Атака» та характеризується розширенням свого сегменту бізнесу.

Рекомендовано використання оптимізаційної моделі структури капіталу за критерієм мінімізації ризиків, яка виявила що необхідно дотримуватись консервативного підходу, при цьому максимальне допустиме значення власного капіталу 96,66%, позикового капіталу 30,72%.

Аналіз фінансового левериджу виявив, що підприємству варто залучати менше банківських кредитів за наявними відсотковими ставками, тому що це негативно впливає на рентабельність бізнесу.

Аналіз середньозваженої вартості капіталу виявив тенденцію до зниження, що ще раз доводиться неефективне співвідношення власних та позикових коштів.

ВИСНОВКИ

Кредитування господарської діяльності підприємств є чи не одним виходом з ситуації, яка сьогодні має місце в Україні незважаючи на факт зменшення обсягів кредитування. Таким чином, операційна діяльність підприємства, тобто та діяльність, заради якої було створене підприємство, є практично неможливою без фінансової діяльності.

Банківський кредит є основною формою кредиту, за яким банк на підставі ліцензії надає кошти в тимчасове користування позичальникові шляхом здійснення банківських кредитних операцій на умовах, передбачених законодавством і кредитним договором.

До основних принципів кредитування, яких повинні дотримуватись як кредитори, так і позичальники, належать такі: цільовий принцип, строковий принцип, принципи обов’язкового повернення, оплачування та забезпечення кредиту.

1. Питання облікового відображення операцій з кредитами банків є актуальними, бо на підставі достовірної облікової та звітної інформації потенційними інвесторами та топ - менеджментом приймаються адекватні управлінські рішення оперативного та стратегічного характеру, розробляється стратегія фінансової взаємодії з підприємствами — об'єктами вкладень.

2. Узагальнено напрями розвитку наукової дискусії з проблематики банківського кредитування: категоріальний аналіз у розмаїтті форм кредитних відносин; антагонізм теорій кредиту; обгрунтування вичерпного переліку принципів кредитування та його функцій; виокремлення критеріїв і ознак для побудови прагматичної класифікації кредитів; дослідження правової природи зобов'язання за кредитами з належною вартісною оцінкою; удосконалення нормативної бази з питань кредитних відносин; обґрунтування переліку рахунків та принципів побудови їх кореспонденції у процесі взаємодії позикодавців та позичальників.

3. Базис бухгалтерської оцінки зобов'язань за кредитами знаходиться одночасно у юридичній та економічній сфері. Облікова оцінка зобов'язань за короткостроковими кредитам є очевидною — вони оцінюються згідно НП(С)БО 11 «Зобов'язання» у складі поточних зобов'язань за вартістю погашення. У обліковій практиці позичальників оцінка довгострокових кредитів за теперішньою вартістю шляхом дисконтування є часто недоречною та процедурно складною. У цій ситуації преваюлючою є юридична оцінка, оскільки при наданні коштів банк вже враховує знецінення грошей і компенсує втрату їх вартості нарахуванням відсотків. Тому більш доцільним є оцінювання довгострокових кредитів за номінальною вартістю, визначеною кредитним договором.

4. Проведено аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Сандора» на основі даних річної фінансової звітності. Основний фінансовий показник – чистий прибуток в 2021 році збільшився на 431,7%, а в 2022 році підприємство отримало збиток у розмірі 302,48 млн. грн., що свідчить про нестійкий фінансовий стан. На це вплинуло зниження виручки від реалізації продукції на 0,6%, собівартості реалізованої продукції на 1,6%, а також збільшення адміністративних витрат на 29,4%, витрат на збут на 3,2%. Ринковий скоринг за методикою сервісу YouControl виявив, що даний індекс має тенденцію до зниження за рахунок зменшення середньорічного обсягу виручки за останні 3 роки. Хоча позитивним аспектом є те, що підприємство має високу ринкову потужність та займає провідні позиції на ринку.

5. Укрупнені групи документальних форм за досліджуваним об'єктом обліку — це документи перед отриманням кредиту (характеристика стану позичальника та його кредитної історій й предмета застави), позиковий кредитний договір та виписка про зарахування коштів разом з графіком платежів та документарні форми погашення платежів у розрізі складових кредитного договору (тіло, відсотки, пені та інші санкції).

6. Синтетичний облік основних сум кредиту ускладнюється фактом відсутності окремих рахунків для позик від небанківських установ.

Обгрунтованою є пропозиція наукової спільноти щодо видалення слова "банки" з назв основних рахунків обліку короткострокових й довгострокових кредитів, що дозволить однозначно зафіксувати інформацію про отримання кредитів як від банків, так і від небанківських установ.

7. Овердрафт слід відображати у обліку як короткостроковий кредит на субрахунку 601 з нарахуванням відсотків за користування ним на субрахунку 951. Такий варіант облікових записів є більш раціональним у порівнянні зі способом відображення при овердрафті негативного сальдо на рахунку 311 «Поточний рахунок в національній валюті».

8. Наукова дискусія щодо обліку відсотків за користування кредитом можлива у напрямах: відображення відсотків разом та окремо з основною сумою кредиту; віднесення витрат на відсотки на фінансовий результат або, за наявності необхідного комплексу умов, їх капіталізація.

9. Для підвищення аналітичної цінності облікових даних про кредити для потреб управління, облік відсотків за користування кредитом слід вести відокремлено від основних сум кредиту.

10. Узагальненими умовами здійснення капіталізації фінансових витрат без списання їх сум на фінансовий результат є визначення: витрат на створення кваліфікаційного активу; норми капіталізації; термінів, протягом яких здійснюється капіталізація.

11. За допомогою матриці фінансової рівноваги Ж. Франшона та І. Романе виявлено,що в 2020 та 2021 рр. ТОВ «Сандора» має РГД<0, РФД>0, РГФД≈0, а тому за матрицею фінансової рівноваги Ж. Франшона та І. Романе знаходиться у «Нестійкій рівновазі», та свідчить про те, що через інвестиційно- інноваційні проєкти підприємство характеризується відсутністю власних вільних засобів і використанням привернутого капіталу. Тоді як у 2022 р. показник господарсько-фінансової діяльності значно покращився, а саме на 411 774 тис. грн., за рахунок значного скорочення витрат на відсотки та податку на прибуток, та покращення інвестиційної та фінансової діяльності на 599 789 та 229 327 тис. грн. відповідно, тому

підприємство перейшло в квадрат, який називається «Атака» та характеризується розширенням свого сегменту бізнесу.

12. Рекомендовано використання оптимізаційної моделі структури капіталу за критерієм мінімізації ризиків, яка виявила що необхідно дотримуватись консервативного підходу (передбачає забезпечення нормального ходу операційної діяльності, створення резервів на випадок непередбачених труднощів у забезпеченні підприємства сировиною і матеріалами, активізації попиту на продукцію), при цьому максимальне допустиме значення власного капіталу 96,66%, позикового капіталу 30,72%.

Впровадження запропонованих рекомендацій в діяльність ТОВ «Сандора» дасть можливість підприємству стабілізувати свою фінансову діяльність, стати більш гнучким до впливу, а також підвищить ефективність діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Терещенко І.В., Святенко Ю.О. Економічна роль та сутність банківського кредиту. *Збірник наукових статей магістрів Інституту економіки, управління та інформаційних технологій. Полтава*: ПУЕТ, 2019. С. 347-363.

2. Малахова О.Л. ГЕНЕЗИС ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ФОРМ КРЕДИТУ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ. *Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського.* Випуск 21. 2018. с. 604-608. URL:http://global-national.in.ua/archive/21-2018/115.pdf

3. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Гроші та кредит»: навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка» всіх спеціалізації / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: М.М.Дученко, Ю.О.Єрешко, О.А. Шевчук. Електронні текстові данні (1 файл: 1,43 МБ). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 108 с

4. Зоря О. П., Саєнко М. А. Обліково-аналітичне забезпечення кредитних операцій банківської установи в контексті законодавчих змін. *Економіка та держава*. 2018. № 7. С. 70–73

5. Конституція України: Верховна Рада України; Конституція України, Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l12934

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24): Кодекс України; Закон, Кодекс від 07.12.1984 № 8073-X. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l23499

7. Цивільний кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l119580

8. Господарський кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 436-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l119467

9. Податковий кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від

02.12.2010 № 2755-VI. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l338198

10. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l39062

11. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 № 2473-VIII. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l475858

12. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 № 1591-IX. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l507668

13. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l75648

14. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l86328

15. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Мінфін України; Наказ, Положення, Стандарт, Форма, Звіт, Перелік від 07.02.2013 № 73. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l395549

16. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність»: Мінфін України; Наказ, Положення, Стандарт від 27.06.2013 № 628. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l404951

17. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Мінфін України; Наказ, Положення від 08.10.1999 № 237. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l44689

18. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Мінфін України; Наказ, Положення від 31.01.2000 № 20. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l52160

19. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»: Мінфін України; Наказ, Положення від 30.11.2001 № 559. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l93253

20. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Мінфін України; Наказ, Положення від 31.12.1999 № 318. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l49818

21. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів»: Мінфін України; Наказ, Положення від 10.08.2000 № 193. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l66891

22. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати»: Мінфін України; Наказ, Положення від 28.04.2006 № 415. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l203916

23. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Мінфін України; Наказ, План від 09.12.2011 № 1591. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l369829

24. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: Мінфін України; Наказ, Положення від 02.09.2014 № 879. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/l434017

25. Фінансовий словник. https://sites.google.com/site/finansipov/slovnik

26. Пономаренко О. Г. Дискусійні аспекти обліку зобов'язань за кредитами банків. *Економіка та держава*. 2019. № 7. С. 50–54. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.7.50

27. Кирильєва Л. О. Організація обліку кредитних операцій у системі управління фінансовими ресурсами. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг.* 2015. Вип. 2. С. 7-16.

28. Бруханський, Р. Ф. Бухгалтерський облік: підручник. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 480 с.

29. ТОВ «Сандора». Youcontrol – онлайн сервіс перевірки компаній: вебсайт. URL: https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=13642431&tb=file#express- universal-file

30. Сандора. Вікіпедія – вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%B0#cite_note-1

31. Товарна політика ТОВ «Сандора». URL: https://studfile.net/preview/9155098/page:5/

32. ТМ «Сандора». Про компанію. URL: https://sites.google.com/site/bozhkosandoracom/home/pro-kompaniu-1

33. Mind Disrupt Innovation Index 2021: які компанії українського АПК готові стати інноваційними. URL: https://mind.ua/ru/publications/20234607-mind- disrupt-innovation-index-2021-kakie-kompanii-ukrainskogo-apk-gotovy-stat-innovacionnymi

34. Коновалова К. Т., Макарова А. С. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості та методи управління нею. Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 34. С. 181-184. URL: http://bses.in.ua/journals/2018/34_2018/40.pdf.

35. Ковальчук Т.І., Цивак Ю.Ю. Оцінка фінансової стійкості підприємства. *Інноваційна економіка*. Науково-виробничий журнал. №2. 2014. 48-53 с.

36. Єлецьких С.Я. Удосконалення процесу управління фінансово стійким розвитком промислового підприємства. *Економіка промисловості*. №3. 2012. 74-80 с.

37. Пшик Б. І. Фінансова стабільність: сутність та особливості прояву. *Вісник НТУ.* 2017. №138. С. 91-96.

38. Беренда Н.І., Редзюк Т.Ю., Ворона К.В. Управління структурою капіталу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Вип.19, ч.1. 2018. 14-18 с.

38. Костюнік О. В., Махницька О. В. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості та методи управління нею. Агросвіт. 2015. № 8. С. 62-63. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/8_2015/14.pdf.

39. Чорненька О. Б. Напрями вдосконалення обліку дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємствах. Наукові записки «Економічні науки». 2016. № 2 (53). С. 259-269. URL: http://nz.uad.lviv.ua/static/media/2-53/32.pdf.

40. Коваль О. А., Супрун В. Ю. Удосконалення управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємств в умовах кризи. Проблематика та сучасні тенденції впливу податкової реформи на зміни фінансово-кредитних відносин: монографія. Запоріжжя, 2018. С134-143. URL: http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/5702/1/Koval_Improving.pdf.

41. Желніна Г. О., Рибалко О. М. Удосконалення обліку кредиторської заборгованості та методи управління нею. Актуальні соціально-економічні проблеми держави і регіонів. Збірка матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 50-річчю факультету економіки та менеджтенту ДонНТУ. Т. 2. Секція 2: Проблеми розвитку фінансів та фінансової науки (13-14 травня 2019 р., м. Покровськ) / Уклад. Антоненко В. М. – Покровськ: ДонНТУ, 2019. С.91-93. URL: https://donntu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/T2.-Секція-2.pdf.

42. Бурлан С.А., Валентова Ю.В. Облікові аспекти управління кредиторською заборгованістю підприємства. Ефективна економіка. 2021. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8501.

ДОДАТОК А

ДОДАТОК Б

ФУНКЦІЇ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУ

